

Привремена истражна комисија за утврђивање стања
у правосудним институцијама Босне и Херцеговине

Privremena istražna komisija za utvrđivanje stanja u
pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine
Privremeno istražno povjerenstvo za utvrđivanje stanja
u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine

Број: 01-50-4-986-16/20
Сарајево, 28. 09. 2020.

ЧЛАНУ

ПРИВРЕМЕНЕ ИСТРАЖНЕ КОМИСИЈЕ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БиХ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТАЊА У ПРАВОСУДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ

Дамиру Арнауту, Драгану Мектићу, Мирјани Маринковић Лепић, Зукану Хелезу, Алми Чоло,
Златану Бегићу, Мири Пекић и Браниславу Бореновићу

На основу члана 35. ст. (1) и (2) Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 и 26/20), закључка са 2. хитне сједнице Представничког дома о формирању Привремене истражне комисије Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ за утврђивање стања у правосудним институцијама БиХ (у даљем тексту: Привремена истражна комисија), одржане 14. 06. и 26. 06. 2019. године, и закључка о потврђивању именовања чланова Привремене истражне комисије, усвојеног на 8. сједници Представничког дома, одржаној 15. 05, 19. 05. и 20. 05. 2020. године, сазивам **16. сједницу Привремене истражне комисије Представничког дома која ће бити одржана у понедељак, 12. 10. 2020. године, у згради Парламентарне скупштине БиХ, у Плавој сали, с почетком у 13 часова.**

За сједницу предлажем сљедећи

ДНЕВНИ РЕД

1. Усвајање записника са 14. и 15. сједнице;
2. Саслушање свједока пред Привременом истражном комисијом представника струковних удружења: Друштва новинара Босне и Херцеговине, Удружења БХ новинари и Клуба новинара Бања Лука;
3. Текућа питања.

Позивамо Вас да сједници обавезно присуствујете.

У случају потребе, можете контактирати секретаре Привремене истражне комисије Игора Бајића или Соњу Абдуловски на број телефона: 033 286 068 или на *e-mail* адресу: igor.bajic@parlament.ba или sonja.abdulovski@parlament.ba.

С поштовањем,

**Председавајући Привремене истражне комисије
Дамир Арнаут**

Доставити:

- наслову
- а/а

Broj:01-50-4-986- 19 /20

Sarajevo, 3. 12. 2020.

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

n/r sudije Dragomira Vukoje

Na osnovu člana 10. stav (1) tačka a) Zakona o parlamentarnom nadzoru („Službeni glasnik BiH”, broj 25/18), člana 188. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20) i člana 3. stav (2) Poslovnika Privremene istražne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine, Privremena istražna komisija na 16. sjednici, održanoj 12. 10. 2020, jednoglasno je usvojila sljedeće

ZAKLJUČKE

Privremena istražna komisija donijela je zaključak da se na naredne sjednice komisije kao svjedoci pozovu:

- predsjednik Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH Damjan Kaurinović,
- sudija Suda BiH i član Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH Dragomir Vukoje,
- sudija Vrhovnog suda Federacije BiH Božidarka Dodik,
- sudija Suda BiH Nenad Šeleda,
- ponzionisani sudija Suda BiH Miloš Babić,
- potpredsjednica Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH Sanela Gorušanović-Butigan.
- Zadužuje se sekretarijat Komisije da stupi u kontakt s navedenim osobama, s ciljem razmatranja najoptimalnijeg datuma za njihovo svjedočenje pred Komisijom.

Kako je 2.12.2020. usaglašen kao najoptimalniji datum u Vašoj komunikaciji sa sekretarijatom Komisije, molimo da se odazovete na svjedočenje **na 19. sjednici Privremene istražne komisije 7. 12. 2020. u 14,15 sati, u sali 1 na drugom spratu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo.**

Tema svjedočenja odnosit će se na ciljeve Privremene istražne komisije. Član 2. Poslovnika Privremene istražne komisije propisuje: „Privremenu istražnu komisiju osnovao je Predstavnički dom s ciljem da istraži stanje u pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na sposobnost Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) da učestvuje u procesima neophodnim na putu Bosne i Hercegovine ka članstvu u Evropskoj uniji“.

U skladu sa članom 6. stav (2) Poslovnika Privremene istražne komisije, svjedoci imaju prava i dužnosti utvrđene Ustavom BiH, Zakonom o parlamentarnom nadzoru, te Poslovníkom Predstavničkog doma.

S poštovanjem,

PREDSJEDAVAJUĆI
PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE
Damir Arnaut

Dostaviti:

- Sudu BiH
- a/a

Привремена истражна комисија за утврђивање стања
у правосудним институцијама Босне и Херцеговине

Privremena istražna komisija za utvrđivanje stanja u
pravosuđnim institucijama Bosne i Hercegovine
Privremeno istražno povjerenstvo za utvrđivanje stanja
u pravosuđnim institucijama Bosne i Hercegovine

: 01-50-4-141-24/23
, 27. 01. 2021.

/

88, 71000

10. (1))
”, 25/18), 188.

(„

26/20)

3. (2))

”, .79/14, 81/15, 97/15, 78/19

(:) 16. , 12. 10. 2020,

1. :

2.

2021.

, 24.

12

, 02. 02.

2.

”

( )

6. (2)

•
• / :

: 01-50-4-986-16/20

,12. 10. 2020.

16.

13 (:) 12. 10. 2020. ,

:

:

, , :

, , - ,

.

1. 15. ;
2. : ;
3. :

: ;
4. .

. 1. 15. .

15. .

. 2. :

16.

.2.

.3.

-
-
-
-
-
-

NEAUTORIZIRAN TRANSKRIPT

16. SJEDNICE PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE PREDSTAVNI KOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVR IVANJE STANJAU PRAVOSUDNIM INSTITUCIJAMA BiH održane 12.10.2021. godine

PREDSJEDAVAJU I

DAMIR ARNAUT

Otvaram 16- tu sjednicu Privremene istražne komisije Predstavni kog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovije. Predlažem sljede i izmjenjeni dnevni red, u skladu sa zaključkom sa prošle sjednice Komisije. S obzirom da smo u međuvremenu obavješteni od jednog novinaraskog udruženja da se ne mogu pojaviti danas, pa sada tražimo drugi datum za njih, a umjesto njih imamo advokata Marka Dragića.

Dakle ovako, predloženi dnevni red je:

1. Usvajanje zapisnika 15 sjednice
2. Saslušanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom, advokata Marka Dragića,
3. Saslušanje pred Privremenom istražnom komisijom predstavnika strukovnih udruženja Kluba novinara Banja Luka i Udruženja BH novinari, i pod tačkom 4
4. Tekuća pitanja.

Otvaram raspravu o dnevnom redu. Nema prijavljenih za raspravu. S obzirom da se radi o izmjenjenom dnevnom redu stavljam ovaj dnevni red na glasanje. Ko je za? Konstatujem da je dnevni red usvojen jednoglasno. I prelazim na prvu tačku

Ad.1.

DAMIR ARNAUT

Usvajanje zaključka sa 15 -te sjednice Privremene istražne komisije. Otvaram raspravu o zapisniku. Nema prijavljenih, stavljam prijedlog zapisnika na glasanje. Ko je za? Konstatujem da je zapisnik sa petnaeste sjednice usvojen jednoglasno.

Prelazimo na tačku 2 dnevnog reda saslušanje svjedoka pred Privremnom istražnom komisijom, advokata Marka Dragića. Zahvaljujem se advokatu Dragiću što se danas pojavio pred Komisijom i što je time iskazao izmenu u ostaloj saradnji sa ovom Komisijom.

Ad.2.

DAMIR ARNAUT

Dobar dan gospodine Dragiću, dobrodošli i hvala vam na toj saradnji. U skladu sa ustaljenom praksom komisije ja u vas zamoliti da date uvodno obraćanje na temu koja je predmet rada Istražne komisije, a to je utvrđivanje stanja u pravosuđu u Bosni i Hercegovini. Nakon tog uvodnog obraćanja otvorit ćemo raspravu za članove Komisije za eventualna pitanja i komentare na vaše obraćanje. Ja u smao zamoliti, s obzirom da je u međuvremenu Ustavno-pravna komisija koja je danas zasjedala napravila pauzu u svom radu i najavila nastavak sjednice komisije za danas u 16 sati, a da gospođa Čolo, gospodin Mektić i ja neophodno trebamo prisustvovati toj sjednici Ustavno-pravne komisije, ostav rad trebamo završiti najkasnije do 16 sati tako da u sve zamoliti da kod ove i idućeg dnevnog reda samo pazimo na vrijeme da ne prelazimo sat vremena koliko je svakom omogućeno, uključujući i vrijeme za pitanja i odgovore. Gospodine Dragiću, hvala još jednom što ste pojavili pred Istražnom komisijom i izvolite.

MARKO DRAGIĆ

Imaju mi u vidu da .... (isključiti mikrofoni) .... članstvu u Evroskoj uniji ja u moje uvodno izlaganje po etički analizom njihovog saopštenja zato što je tamo otvoreno nekoliko pitanja na koje odgovori daju zapravo pregled ukupnog stanja i zahtjevaju zaključke o rješenjima. Pa budući da ja imam neki 5-6 stanica radi bržeg izlaganja ja u to pročitati. Poslije možemo raspravljati oko toga. Dakle, budući da je iznio cijeli niz stavova i oslikavaju stanje u pravosuđu u ja u uvodnom dijelu ukazati na nekompetentnost i nesposobnosti VSTV kao najvišeg pravosudnog organa da doprinese srećivanju stanja odnosno obezbjedi nezavisno, profesionalno i nepristrasno pravosuđe što konačno potvrđuje saopštenje povodom formiranja Istražne komisije. Pored toga u javnosti široko prihvaćeno stanovište da je sunovrat pravosuđa BiH započeo imenovanjem sadašnjeg predsjednika i pojedinih članova VSTV-a sa invalidnim pravnim obrazovanjem i oskudnim praktičnim iskustvima nužno nameće zaključak da oni koji nisu bili u stanju u najmanju ruku održati zatečeni pravni red nisu u stanju ni rekonstruisati porušeno. Ova jednostavna logika u potpunosti opravdava u

zadnje vrijeme sve glasnije zahtjeve za ostavkom ili smjenom članova VSTV-s. Međutim zato što dobrovoljne ostavke predsjednika i članova ne treba očekivati pored toga i zato što to ne bi dozvolilo njihovim političkim mentorima kojima vijerno služe, moraju se izvršiti izmjene vrlo problematičnog člana 6. Zakona o VSTS-u i stvoriti njihove pretpostavke za njihove smjene radi izbora novih. Zašto saopštenje VSTS dokazuje nekompetentnost njegovih članova? Ja se pridružujem stavovima mojih prethodnika koji dovode u pitanje kompetentnost članova VSTS kao personifikacije ovog najvišeg pravosudnog organa u BiH, jer VSTS kao organ nema volju da razumije stanje u pravosuđu i predloži mjere njegovog prevazilaženja. Između ostalog neoboriv dokaz tome je i javnosti dostupno saopštenje, jezičnim i logičkim, do krajnosti konfuzno redigovano saopštenje na zaključak Predstavničkog doma, u kome VSTS tvrdi da zaključak Predstavničkog doma kojim se osniva Komisija za istraživanje stanja u pravosuđu, a posebno VSTS BiH suštinski predstavlja parlamentarni nadzor nad radom pravosuđa. Dakle, ponavljam, sam za sebe zaključak da predstavnički dom predstavlja suštinski nadzor nad radom pravosuđa. Ja ovo ne razumijem. Drugo, nije predviđen i dopušten pozitivnim propisima u BiH. Na ovaj način Predstavnički dom izlazi izvan nadležnosti Parlamentarne skupštine te predstavlja grubo mješanje i nedopušten pritisak zakonodavne vlasti na rad pravosuđa. I kao takav narušava demokratski sistem trodiobe vlasti. Ovo nelogično i na neistinitim argumentima zasnovano saopštenje bezrezervno je podržao predsjednik VSTS tako što je kategorički odbio da članovi, sudije i tužioci na bilo koji način učestvuju u radu Parlamentarne skupštine jer to navodno može biti presedan koji bi uništio pravosuđe. Dakle, u prošle analizi stanja pravosuđa već je presedan koji bi mogao uništiti pravosuđe, stvarno nema logike. Umjesto da racionalno obrazloži zašto i kako već sam analiza stanja u pravosuđu uništava ovaj stub državne vlasti, on najvišem zakonodavnom organu vlasti u BiH potura prekoračenje nadležnosti. Tako fokus javnosti iz niski populističkih namjera odvraća od istine da pretjeranim udvorničkim tumačenjem institucionalne nezavisnosti i funkcionalne samostalnosti pretvara pravosuđe u instrument zaštite interesa svojih političkih mentora, što je nedopustiva zloupotreba mandata VSTS-a. Pretpostavka da članovi VSTV-a poznaju pravo potvrđuju svu zlonamjernost zaobilaznje istine da utvrđivanje stanja u pravosuđu, što je zadatak ove Komisije ne uključuje intervenciju u otvorene sudske predmete i kontrolnu formalne zakonitosti sudskih i tužilačkih odluka pa se ne može kvalifikovati kao nadzor nad radom pravosuđa. Po mom mišljenju stvarni razlog odbijanja da članovi VSTS-a učestvuju u radu ove komisije je; prvo svijest da se istraživanje nužno rezultirati zaključkom o nezadovoljajućem, katastrofalnom stanju u pravosuđu što je dokaz

da VSTS nije ispunio osnovni zadatak utvrđeni članom 3. Zakona o VSTS i opravdati zahtjeve za smjenu njegovih članova, i drugo da proizvoljnom konstrukcijom o apsolutnoj nezavisnosti i samostalnosti pravosuđa prisvajaju pravo na zaštitu interesa svojih političkih mentora po svaku cijenu što je kako sam rekao nedopustiva zloupotreba mandata. Unutranju povezanost i solidarnost u građevitoj odbrani logike lagode pozicije kojim je obezbjeđuje Ustavom BiH definisan institucionalni položaj sudske vlasti neki članovi VSTS dokazuju tako što tvrde da: Parlament ne može da ima nadzor nad pravosuđem uz paušalno objašnjenje primjereno invalidnom pravnom obrazovanju i oskudim iskustvima autora da to nema nigdje na svijetu. Dakle, Parlament ne može imati nadzor nad pravosuđem zato što to nema nigdje na svijetu. Zamislite stručne kompetentnosti. Imputiraju i Predstavni kom domu prekoračenje nadležnosti drugi član ne može da vjeruje da članovi VSTS raspravljaju u trodiobi vlasti jer svi znaju koja je podjela vlasti i tako da raspravljamo o tome, kako da raspravljamo o tome da zakonodavna vlast vrši nadzor nad pravosuđem. Zato se već formiranje Privremene istražne komisije naziva direktnom kontrolom pravosuđa. Citirani stavovi uglednih članova VSTS, po logici, neprimjerenim izražavanjem nedokazuju osnovanost niti jednog navoda iz saopštenja i ne završavaju komentar. Međutim, zbog istinitog informisanja javnosti ukazujem na činjenicu da ova Komisija nije zahtjevala ili to, ja makar nemam takvih saznanja, nije zahtjevala da članovi VSTV-a raspravljaju o trodiobi vlasti jer to i nije njih zadatak niti ovaj najviši pravosudni organ ima takvu nadležnost utvrđenu članom 3. Zakona o VSTS. Zato citirano saopštenje i stavovi pojedinih članova VSTS osporavaju pravo najvišeg zakonodavog organa da istaži stanje u pravosuđu, definitivno opravdavaju zahtjev Predstavničkog doma da se utvrdi sposobnost ovog najvišeg sudske i tužilačkog organa BiH da učestvuje u njegovoj reformi, rekonstrukciji i porušenog pravnog reda, uspostave vladavine prava, pravne države, čijoj devastaciji su odlučujuće pretpostavke da specijalizovani organi odlučuju u ime države, da državna uprava se samo specijalizuje na područje šta dolazi u njenu nadležnost. Zato sva tri kluba kao organske cjeline vlasti moraju biti isprepleteni odnosno uzubljeni jedan u drugi. To znači da apsolutna nezavisnost pojedinih stubova vlasti na čelu VSTS i pravosudna zajednica insistiraju, definitivno nije moguće. Nije zato što se nezavisnost pravosuđa odnosi samo na primjenu prava, a u slučaju apsolutne nezavisnosti on bi prestalo biti idealni dio cjeline i postao nekontrolisana samostalna vlast, paralelna preostaloj dijelu vlasti. Dakle, ako se uspostavi apsolutna nezavisnost sudske vlasti bez uticaja druga dva bez te nezavisnosti i uzubljenja to bi postala jedna samostalna vlast izdignuta iznad ostatka vlasti. Nezavisnost

pravosu se, makar u nauci definiše na način da je sastavljena od četiri elementa; prvo sudijska nezavisnost kao organizaciono načelo. Samo nezavisno pravosuđe može garantovati kvalifikovanu pravnu zaštitu kao afirmaciju pravne države. Nezavisnost pravosudnih, obezbjeđuje se dakle podjelom vlasti. Drugo, sudijska nezavisnost je ustavno pravo. Odredbama člana 2 / 3 litera e. Ustava BiH garantuje pravo na pravi i nepristran postupak u građanskim i krivičnim stvarima pred nadležnim nezavisnim, nestraničkim sudom. Treće, nezavisnost suda je pravo primjenjiva i prava. Ovo načelo odnosi se na nezavisnost sudova od uticaja i drugih nosilaca državne vlasti i društvenih grupa, prije svega političkih neformalnih grupa. Zabranjuje neformalan uticaj na sud, smjernice i uputstva po kojima sud odlučuje kako i korigovanje sudskih odluka. I četvrto, na karaju, sudovi su primjenjiva i prava. Sudska nezavisnost ograničava se samo, ograničena je samo zakonom pa ovo načelo zabranjuje odlučivanje po slobodnoj volji primjenjiva u. Ovo je obaveza primjenjiva i prava, odlučivanje po slobodnoj volji primjenjiva a obavezuje na pravilnu primjenu zakona. U čijoj nadležnosti je sudska vlast u BiH? Notorna je činjenica da je prema članu 1/3 Ustava BiH složena državna zajednica sastavljena od dva entiteta, otvara pitanje u čijoj nadležnosti pravosuđe. Odgovor sadrži član 1.stav 2 Zakona o VSTS tako što određuje da je najviši nivo sudske vlasti samostalni organ Bosne i Hercegovine na koga se primjenjuju državni zakoni, prema tome ne može biti sporno da je pravosuđe u nadležnosti države BiH, a ne njenih organizacionih jedinica sa svim konsekvencama koje iz toga proizilaze. Da li je trodiobnom podjelom vlasti pravosuđe preneseno u nadležnost BiH? Načelo da je vlast ozbiljna moć, zahtjeva da se institucionalno nadležnost i položaj sudske vlasti zasnivaju na Ustavnoj podjeli koja odražava artikulisanu volju naroda kao suverena. U složenoj državnoj zajednici kakva je BiH podjela vlasti na najvišem nivou morala je biti uređena državnim ili kako to mnogi vole reći zajedničkim ustavom kao najvišim pravnim aktom. Tako se sudskoj vlasti odnosno pojedinim sudijama i tužiocima obezbjeđuje politička osnova da odlučuju u skladu sa navedenim načelima i pravnim pravilima, nezavisno od uticaja drugih segmenta vlasti, interesa nosilaca najviših političkih funkcija ili čak političkih grupacija. Sa druge strane načelo suvereniteta određuje da je narod nosilac državne, i zahtjeva da ustave donose parlamenti kod kojih je koncentrisan delegirani suverenitet građana. To znači da je nakon temeljiti prekonpozicija političkog državnog sistema izazvanog raspadom bivše Jugoslavije Ustav BiH morala donijeti ustavotvorna skupština ili kako to u nauci zovu konstituenta. Međutim, činjenica da je Ustav BiH nastao kao dio mirovnog sporazuma kojim je po diktatu velikih sila nakon dva rata dokazuje da ovaj najviši pravni akt nije nastao kao odraz volje, suverene volje naroda.

Zato predmetn njegove regulisanja nije organizacija i podjela vlasti, kojom se izme u ostalog ure uje institucionalni položaj i funkcionalna nadležnost sudskog stuba državne vlasti te njegova nezavisntost i samostalnost kao osnovnih postulata pravne države. To nužno otvara pitanje da li je sudska vlast u BiH legalana i legitimna. injenica da ustav BiH nije uredio institucionalni položaj i funkcionalnu nadležnost sudske vlasti potvr uje da pravosu e nema osnovu u trodiobnoj podjeli vlasti kako to pogrešno naziva VSTS, a zato nije legalna. Dakle, pravosu e u BiH nije leglano, nema ga u zakonu. Neure enost položaja pravosu a u cjelini vlasti države, kao dio vlasti države BiH je presedan koji objektivno sprje ava provjeru zakonodavnog organa. Da li sudovi ili tužilaštva izvršavaju ustavom utvrene nadležnosti i primjenjuju na na in koji obezbje uje društveni red i zavrije uje povjerenje gra ana kao pretpostavku njegovom legitimitetu. Opša saglasnost ne samo lanova ove Komisije nego ispitanih svjedoka i najšire javnosit u BiH da je stanje pravosu a katastrofalno, definitivno povr uje da ona nema legitimitet. Dakle, pored toga što nije legalno pravosu e u BiH nema ni legitimitet. Pravno neure ena samostalnost pravosu a otvaraja prostor da ih VSTS tuma i na na in koji u datim okolnostima najviše odogovara interesima njegovih politiki h mentora. U povratnoj korelaciji ovo je od VSTS prema politici, od povratnoj korelaciji politike prema VSTS to je evidentan politiki pritisak koji ugrožava pravosu e. Da li parlamentarni nadzor nad radom pravosu a narušava sistem trodiobne podjele vlasti i presdtavlja nedopušten pritisak na rad pravosu a. Ovo su sve piranja iz onog saopštenja VSTS-a. Bez obzira što nadležnosti državnih organa u sistemu trodiobne podjele vlasti nisu utvr ene ustavom, one se kao fakti ka vlast moraju preplitati, fakti ka vlast, bez obzira da li je Ustavom ure eno ili nije, one moraju biti uzubljene jedna sa drugom tako se isprepli u, tako da pradtavljaju permanentni nadzor i uvid i kontrolu vršenja zadataka od ega pravosu e ne smije biti izuzeto, neko mora i pravosu e kontrolisati. Svojstveno tome, paramentarno istraživanje stanja u pravosu u ne može biti grubo miješanje i nedopušteni pririsak koji dovodi u pitanje ovog segmenta te cjeline vlasti. Zato ono ni na koji na in ne ugrožva pravosu e, nego ak šta više, ovo istraživanje afirmiše njegovu nezavisnost uvažavaju i injenicu da ona nije neograni ena. Dakle, ovo što radi ova Komisija ja vidim kao afirmaciju samostalnosti i nezavisnosti pravosu a, a ne njegovu negaciju. Izme u osatalo zahtjev za uvid u rad pravosu a opravdava i injenica da se Ustavom BiH, neure ena funkcija ovog stuba vlasti obavlja u imaginarnom prostrou bez odgovornosti. Ako sudska vlast nije Usavom ure ena, a ipak se fakti ki vrši, postavlja se pitanje gdje, u nekom imaginarnom, neuhvatljivom pravosu u u kojem nema odgovornosti i pod uticajem pojednih nosioca najviših

političkih funkcija i neformalnih društvenih grupa. Time Parlament, ne ugrožava efikasnost nego utvrđivanjem i ocjenjivanjem stranog utjecaja pokušava zaštititi pravosuđe i afirmirati konstruktivni pristup rješenju. Uvid u rad pravosuđa opravdava potrebe parlamentarne analize i usaglašavanja tendencija primjene prava sa sudskim i tužilačkim organima, sa ciljem ispravke grešaka i popunjavanja pravnih praznina. Ako se Parlament kao zakonodavni organ ne može miješati, ako su te linije razgraničenja apsolutne, onda se postavlja pitanje a ko onda daje autentično tumačenje propisa koje pravosuđe mora primjeniti? Askim se dogovaraju ispravke da se popune, dogovara popunjavanje pravnih praznina. Samo te dvije činjenice isključuju istinitost ili opravdanost one tvrdnje o apsolutnoj nezavisnosti pravosuđa. Bije toga još. Otučnost pravosuđa, ovako, oprostite samo sekundu da se snađem gdje sam stao. Kao dokaz da je stanje u pravosuđu bitno uslovljeno propisima koje primjenjuje koje pravosuđe primjenjuje sa ciljem postizanja programiranog društvenog reda u granicama društvenog uređenja ukazuju dva citata o potrebi izmjena Krivičnog zakona u Republici Srpskoj i jednom definicijom pa vas molim, dozvolite samo zaštom da citiram ovo. Ja vas lijepo molim pokušajte pratiti slijednost, suštinske slijednosti izmeđ u ovih citata. Dakle, Predsjedavajući i Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Milorad Dodik u to vrijeme najavio je da će se na narednoj sjednici Narodne skupštine, nakon izbora vlade, na i i izmjene i dopune Krivičnog zakona Republike Srpske. Tim izmjenama, ovo je suština, bit će zapriječena zatvorska kazna od 3 i više godina za svakog ko ne poštuje odluke donesne u Republici Srpskoj. Prirodno je i normalno da onaj ko dolazi iz Republike Srpske usaglašava stavove sa njenim institucijama, a da onda to djelovanje u Sarajevu odrazi, ono što izbalansira, usaglašen iskoordinisan stav sa svojim institucijama. Smatramo da svi koji god odu tamo iz koje god političke strukture da dolazili moraju da se odgovorno ponašaju prema srpskoj gdje su izabrani, odakle su otišli da obavljaju posao na nivou na kojem se po pravilu izvode stvari sa terena. Iz entiteta svi moraju naviknuti na to moramo se naviknuti mi u Republici Srpskoj pogotovo koji to do sada nisu činili, ali se posebno moraju naviknuti u Bošnjačkom i Hrvatskom narodu koji su malo konfuzno ali, koji su u zajedničkim institucijama, a koji uvijek misle da su zajedničke institucije neovisna jedna, od bilo koga, da one same donesu odluku po svom nahođenju, a ne da dolazimo iz Republike Srpske i donosimo stavove Republike Srpske. Ovo su prvi ovi citati. Sljedeći, možda malo neobično za mjesto i vrijeme ali ja ću to ipak napraviti. Ja sad dalje citiram, zato sam vas zamolio da pokušate pratiti, ima li tu kakve slijednosti. Citiram Zakon o inoćnicima, njemački zakon o inoćnicima iz 1937. godine, citiram odjeljak drugu, obaveze inoćnika,

paragraf tre i kaže „imenovanja u inovni ki odnos je dokaz povjerenja državne uprave koju inovnik mora opravdati time da je stalno svjestan uzvišenih obaveza koja mu name e njegov položaj. Vo a i imeprijia zahtjevaju od njega istinsku ljubav prema domovini, spremnost na žrtovanje i punu radnu predanost, poslušnost prema predpostavljanim i drugarski odnos sa saradncima. On treba svim sunarodnicima biti uzor vijernog ispunjavanja obaveza. Vo i koji mu obezbje uje zaštitu mora biti vijeran do smrti. inovnik se u svako vrijeme mora bez uzdržavanja zauzimati za nacional – socijalisti ku državu i u cjelokupnom ponašanju rukovoditi se injenicom da je nacional – socijalisti ka radni ka partija u neraskidivom savezu sa narodom i nosilac njema kog shvatanja države. O postupcima koju mogu ugroziti stanje imperije i onda ako mu nisu postali poznati njegovoj službi mora obavijestiti pretpostavljenog. inovnik je odgovoran za savjesno ispunjavanje svojih obaveza, negovo ponašanje u izvan mora biti asno dovedeno u sklad sa ponašanjem i povjerenjem. On ne smije dozvoliti da lan njegove porodice ini ne asne postupke. Nakon toga slijedi zakletva koju su pri preuzimanju dužnosti morali položiti svi inovnici tadašnje njema ke države. Dakle, zaklinjem se bit u vijeran i poslušan vo i, njema koj imperiji, narodu i Adolfu Hitleru, poštovati zakone i moje službene obaveze savjesno ispunjavati, tako mi Bog pomogao“. Nakon toga citat jedne definicije pa vi zaklju uje. Fašizam je državno ure enje, radikalog, autoritativnog nacionalizma koje karakteriše mo diktatora, nasilna kontrola opozicije i kontrola sredstava za proizvodnju, razmjenu i distribuciju. Fašizam je naziv za ideologije i pokrete koji smatraju kako je država temelj ljudskog društva odnosno institucija koja treba u potpunosti nadzirati svaki aspekt društvenog života. Fašizam je državno ure enje koje radikalno ograni ava ljudska prava radi ve e stabilnosti i ve eg poretka“, završio sam citate. Samo da okrenem ove moje lisi e, oprostite, da se sna em. Valjda vam ne oduzimam vremean previše, eto ga sad mi je pobjego. Evo ga, sli nost ili ak identi nost razloga izmjena Krivnog zakona Republike Srpske i tome prilago ene organizacije MUP-a, tamo su osnovana odjeljenja, posebna odjeljenja za istragu ove vrste kriminala i tužilaštva koji moraju obezbjediti njenu striktnu primjenu radi uspostave programirano društvenog reda sa predmetom regulisanja njema kog zakona o državnim službenicima zahtjeva isto rješenje. Kako je nestalo ono da nestane i ovo. Dokidanjem sistema, rješenje je u dokidanju sistema koji je proizveo što prevazilazi ovlaštenje ove Komisije i rješava se isklju ivo voljem nosioca suvereniteta na zakonom previ en na in. E kakav je položaj pravosu a u sistemu vlasti prema zakonu o VSTS. Da je Ustavom BiH izvršena podjela vlasti instutucionalni položaj, funkcionalna nadležnost i kontrola rada pravosu a bili bi

izvan suverene volje građana sa kojom bi Zakon o VSTS kao hijerarhijski niži pravni akt morao biti usaglašen. Zato nije. Od Visokog predstavnika ponovo nametnuti zakon o VSTS je samostalna cjelina koja autonomno uređuje pravosuđe nezavisno od Ustavom uređenog sistema državne vlasti. To dokazuje da za nadzor nad radom pravosuđa nije dovoljno isključivo apstraktna podjela vlasti nego primarno pozitivno pravo. Kao i svi tokom historije ovih krajeva nametnuti zakoni od raznih osvajača ni ovaj nije obuhvatio zatečeni poredak odnosa u pravosuđu, stvarnom primjenom autonomnih pravila tokom desetina godina što stvara određene probleme u njegovoj primjeni na faktički postojeće, ali normativno neragulisane odnose. Otvorenost pravosuđa iz cjeline državne vlasti u BiH otvorila je mogućnost da se pod krinkom neograničene nezavisnosti i samostalnosti izdigne iznad zakonodavnog organa, zato potenciraju tu nezavisnost jer se izdigo iznad zakonodavnog organa, proizvoljno tumači i arbitržno primjenjuje pravna pravila i tako trasira put u anarhiju. Odgovornost VSTS za poremećen društveni red i ugroženu imovinsku i pravnu sigurnost građana isključuje zatvoreni sistem izbora članova ovog najvišeg pravosudnog organa. Uređena članom 4 zakona u kome se od ukupno 15 članova biraju, 10 članova biraju članovi prvosudne zajednice koji imenuju u VSTS. Sudovi, tužilaštva, pravobranilaštva tamo su nosioci tih funkcija imenovani od VSTS, a oni sad u povratnoj korelaciji predlažu članove VSTS. Dakle, u skladu sa članom 17. Zakona utvrđene nadležnosti imenuje sudije i tužioce koji u recipročnoj korelaciji biraju članove VSTS. Svojestveno tome, zatvoren sistem međusobno uslovljenih imenovanja sudija tužilaca i izbora članova VSTS-a objektivno ugrožava njihovu nezavisnost i nepristrasnost u vršenju pravosudnih funkcija, a ne parlamentarni nadzor i analiza u stanju u pravosuđu kako se to najvišem zakonodavnom organu, apsolutno imputira predsjednik VSTS-a. Uslovljenost izbora članova VSTS-a i imenovanja nosioca sudskih i tužilačkih funkcija otvorila je mogućnost članovima pravosudne zajednice da nesankcionisano generišu i održavaju anarhiju u primjeni prava, programiranu tako da udvorički ostvaruje ili štiti interese pojedinih nosilaca političke vlasti. Posljednje u o tome, preporuka o imenovanju sudija, tužilaca nisu njihove stručne i moralne kvalifikacije nego odanost nosiocima političke vlasti. To potvrđuju brojni primjeri imenovanja sudija sa invalidnim pravnim obrazovanjem, i nedovljnim praktičnim iskustvom, ali sa velikim brojem bodova iz intervjua prema unaprijed utvrđenoj subjektivnoj ocjeni ispitivača. U stabilnim sistemima i u uređenim državama izbori i imenovanja se po svaku cijenu se u svakom smislu izvlače od subjektivne ocjene ljudi koji o tome odlučuju i objektivno konkretizuje. Zato što je ovako kod nas, zato imate slučaj da daleko veći broj bodova nosi dojam

ispitiva a o kvalifikaciji kandidata od onog broja bodova koje objektivno daje njegovo obrazovanje i prethodna iskustva. Pretjeranim civilnim tumačenjem nezavisnosti i samostalnosti pravosuđa, suprotnim razlozima trodiobne podjele vlasti, na koji se poziva VSTS je stvorio pretpostavke selektivnoj primjeni prava i uzurpaciji funkcije pravosuđa u mjeri koja prelazi čak i granice kadijskog sudovanja. Ja znam cijeli niz primjera gdje se pravosuđe pretvorilo u zaštitnika organiziranog kriminala. Kao dokaz tome navest ću nekoliko drastičnih primjera iz moje advokatske prakse u kojima pojedini sudovi odlučuju dijametralno suprotno primjenjivim propisima zaradi sticanja materijalne koristi organizovanih grupa kojim pripadaju, ugrožavaju imovinsku i pravnu sigurnost građana, a naročito stranih ulagača. Kratko prvi primjer, ja zastupam nekog talijana koji je profesor na šumarskom fakultetu u Bolonji, na Univerzitet u Bolonji se nedođe sa ulice. Otvjek je napravio jedan dijagram konstruisao i stavio jedno postrojenje za pravljenje drvenih paleta jer mu je to zanat. Dođe u Bosanski Novi i investira tamo 6 miliona i 300 hiljada maraka, kad je to pustio u probnu proizvodnju dođe nekakav tamo lokalni mafijaš i otvjeku koji vodi posao u ime ovog italijana i kaže. Taj italijan nema više šta tražiti ovdje, ovo je moje i zabrani mi ulaz. Ovaj zove talijana, a italijan misle i da ovdje još ima pravne države sjede u kola i brzo dođe ovdje i nađe tog momka na kapiji, i kaže njemu, misle i da mu je napravio prijetnju, gledaj ti ja u tebe sada tužiti, ovaj se nasmije, i odgovori, kaže samo ti mene tuži ali ti moraš biti svjestan da će ta parnica traje najmanje sedam godina, ja ću se potruditi da ona traje sedam godina, a nakon sedam godina nisi me trebao ni tužiti, dođi pa uzmi svoje. I otvjek nađe tamo nekoga, na žalost mog nekavog, zamalo ne rekoh uvaženo, ali nije uvaženi, nekog kolegu koji ga je pošlo zastupati i proda otvjeka. Kad sam ja ušao na kraju te pete godine da otvjeku pomognem na ročištu za glavnu raspravu sud se izjasni mjesno nenadležnim, a na ročištu, na prvom pripremnom ročištu se oglasi nadležnim. I ja sad pravim žalbu na njegovo rješenje o nenadležnosti koje je stajalo u Prijedoru na sudu dvije godine. Sad je donio odbijajuću presudu, pa sam ja pravio žalbu i sad će žalbeni postupak trajati tri godine. Dakle, ja zaključujem da je u ovom slučaju Sud u Bosanskom Novom, neposredno uzeo u zaštitu organizovani kriminal, stavio se zapravo u zaštitu organizovanog kriminala na štetu imovinske sigurnosti ovog otvjeka.

DAMIR ARNAUT

Gospodine Dragi u, izvinjavam se da vas zaustavim. Dakle, prije svega Komisija ne razmatra pojedina slučajeve tako da nema potrebe da dalje nastavljamo sa pojedinačnim primjerima i

u interesu vremena zaista sam obavezan zamoliti vas da okončate ovo uvodno izlaganje pa da Komisija postavi pitanja.

MARKO DRAGI

Evo ja okončao.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam puno na izlaganju. Otvaram raspravu u skladu sa praksom Komisije kada su u pitanju značajna pitanja i komentari članova Komisije. Ja bih konkretno imao jedno pitanje kada je u pitanju sastav VSTV-a i uzimajući u obzir činjenicu da dolazite iz advokatske branše, konkretno pitanje, da li smatrate da advokati trebaju biti članovi VSTV-a, da li to eventualno dovodi do sukoba interesa i da li bi se u nekoj budućoj reformi, s obzirom da je jedna od zadataka Komisije da pripremi eventualne izmjene i dopune relevantnih zakona, prisustvo advokata iz VSTV-a trebalo izbaciti, to je jedno pitanje, i drugo pitanje, da li smatrate da bi pomoglo ukoliko bi se Visoko sudsko i tužilaštvo koje vijeće razdvojilo na recimo Visoko sudsko i Visoko tužilaštvo koje vijeće, tako da tužioci ne biraju sudije i obrnuto? Hvala vam.

MARKO DRAGI

Ovako da li bi advokati trebali biti članovi VSTV-a.

DAMIR ARNAUT

Oni sada jesu, zakonom značajni i izvaditi iz VSTV-a.

MARKO DRAGI

Gledajte, jednako kao i ovo drugo pitanje da li treba razdvojiti VSTS na sudstvo i tužilaštvo, zavisi od pravilnog obavljanja funkcije VSTS, ako je VSTS sposoban da svoje djelovanje i uticaj na pravosuđe i tužilaštvo svede zakonske okvir i u inegre efikasnim ne vidim neke potrebe da se rastavlja. Ako iza toga stoje neki razlozi koji meni nisu dostupni ja to ne mogu komentarisati. Otprilike to vrijedi i za ovo pitanje, prvo pitanje da li advokati trebaju biti članovi VSTS zavisi od toga kako se biraju. Ako se članovi VSTS, mene što se tiče, gledajte, ako kažete da ne znam sudije suda tog i tog biraju članove VSTS-a gdje vi tu prepoznajete onu liniju suvereniteta, onu crvenu

suvereniteta, sve se dešava izvan toga da se neko predloži advokata za članove VSTS, samo predloži bez imenovanja, ja pravim veliku razliku između prijedloga članova VSTS –a i njegovog imenovanja. Ja bih dozvolio da ovi koji po onom tamo članu trećem predlažu članove VSTS –a da to i ostane tako pod uslovom da ih neko imenuje, da im da legitimitet, zapravo legalnost oprostite, ovoga tu nema. Zna i ako se dovesti advokata u sukob interesa sa obavezama i nadležnostima VSTS –a onda to ne treba činiti. Treba li još šta?

DAMIR ARNAUT

Sasvim dovoljno, hvala vam, odgovorili ste konkretno na moje pitanje. Pozivam druge članove komisije da iskroiste ovu priliku da postavite pitanje ili eventualno uložite komentare vezano za svjedocenje. Gospodin Begić, izvolite.

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajućem i sve vas lijepo pozdravljam, pozdravljam i gospodina Dragića, zahvaljujem se na njegovom sveobuhvatnom izlaganju iz kojega smo mogli dobiti još neke fakte koji će nam biti važni u našem budućem radu. Jedno pitanje gospodinu Dragiću vi ste primjetili da mi imamo model ustavnih rješenja koji uopšte ne odgovara mentalitetu i evropsko – kontinentalnoj tradiciji, da li smatrate da bi bilo dobro da pravosuđe i pravosudni sistem budu regulisani na nivou ustavnog akta odnosno da ključni principi odnosa pa uključujući i podjelu vlasti i podjele vlasti između međusobnih odnosa budu normirani kao ustavna kategorija, a u cilju pravne sigurnosti prije svega i onoga što proizilazi. Hvala lijepo.

DAMIR ARANUT

Samo mikrofon molim vas, mikrofon radi stenograma.

MARKO DRAGIĆ

Čini mi se da sam ja već u uvodnom izlaganju rekao, nema vlasti koja nije zakonom uređena, što znači nema podjele vlasti, cjeline državne vlasti na onaj stub bez da je utvrđena ustavom to je jednostavno nužnost jer na taj način ona dobija legalnost. Da li bi sad trebalo da regulišete i ove detalje odnosa između pojedinih stubova to je sad pitanje jedne druge analize. Ja vam reko sam, ja sam 30 i nešto godina radio u Švajcarskom pravnom sistemu. Kantonalni ustavi u Švajcarskoj

previ aju takvu mogućnost da parlamenti vrše tumačenje odnosa te samostalnosti, zapravo odnosa između pojedinih stubova vlasti, ako bi se prihvatila njihova praksa nemam ništa protiv. To tamo jako dobro funkcioniše, imate primjedbu od naših pravnih teoretičara zašto Ustav reguliše te odnose, ali imaju i u vidu naša shvatanja o organizaciji države, naročito nakon ovog Dejtona ustav koji nije Ustav ovo je ugovor o prestanku rata, bilo bi uputno napraviti to. Ja sam sklon, radio sam nekad takve stvari, da se pojedina pitanja i ja mislim da je to metodološki promašaj ove Komisije, da pojedina pitanja bi se morala istražiti, trebalo je nas u esenici u raspravi koncentrisati na pojedina pitanja tako da naši zaključci ine jednu cjelinu izvještaja Predstavni kom domu. Da li bi to bili pojedinci ili čak grupe, ljudi koji se bave ustavnim pravom su trebali napraviti analizu sadašnjeg stanja i predložiti prijedloge. Dakle ja sam sklon tome da se ustavom urede i međusobni odnosi stubova vlasti.

ZLATAN BEGI

Hvala vam gospodine Dragi u.

DAMIR ARNAUT

Hvala, ima li još prijavljenih. Gospođa Marinković – Lepi, izvolite.

MIRJANA MARINKOVIĆ – LEPI

Evo ja bih samo postavila pitanje koje sam i postavljala u više navrata našim svjedocima koji su jednako kao i vi smatrali da na in izbora članova Visokog sudskog i tužilačkog vijeća nije primjeren iz ovih ili onih razloga, bilo je različitih značaja i razloga i to nam i koristi da sagledamo dakele cjelovitu sliku, zato sam vas htjela pitati koji bi po vama bio najbolji na in izbora članova Visokog sudskog i tužilačkog vijeća.

MARKO DRAGI

Vidite, ja sam .... (isključio mikrofon) i meni sve ono čega nema u zakonu i što nije izraz volje suvereniteta para i oči i uši. Ja bih ovo kao što sam malo prije rekao da neko predlaže članove VSTS-a ali bi pitanje imenovanja riješio na drugi način. Razdvojio bih prijedlog i imenovanje. Gledajte u Švajcarskom pravnom sistemu sve sudije nižih sudova do vrhovnog suda se biraju na izborima se biraju, dok u Njemačkoj, sudiju ustavnog suda predlaže državna uprava, eto ga onaj

prelaz od jednog ka drugom stubu vlasti, a imenuje Bundestag. Zna i treba razmisliti ja kad bih sjedio i neko vrijeme razmišljao, pravio neku konstukciju, ja bih našao na in na koji bi izbor obezbjedio legitimitet kroz suverenitet. Treba na i takvo jedno rješenje da ne ostane samo ovako. Ako sada dozvolite ne ete to predlagati, gledajte mene što se ti e, meni je apsurd da izbor lanova VSTS –a završava na prijedlogu neformalnih grupa, na prijedlogu neformalnih grupa, pa to nema nigdje na svijetu. Zna i da se tome obezbjedi legitimitet na emo mi nekakav na in ko bi sad trebao vršiti, ova predlaže, a ovaj imenuje. Eh, to je sada ona relacija, onaj odnos izme u stubova vlasti, ne možete, ne možete, ja ne znam kome pada na pamet da ovako tvrdokorno insistira na apsolutnoj nezavisnosti pravosu a. Hajde nije predmet ovoga da ne oduzimam vrijeme ali ja u vam navesti cijeli niz primjera. Kako ete popuniti pravne praznine, kako ete dobiti autenti no tuma enje. Gledajte zbog tog apsurda imate još jedan ve i, evo rije je na primjer u Republici Srpskoj, neki put gledam onu skupštinu, nije to uvijek, pravna pravila, propise, kontrolu primjene propisa ili kontrola pimjene propisa završava na vratima skuštine evo ovog vašeg Parlamenta. Vi donesete neki zakon, jelde sa ciljem ure enja nekog segmenta društvenih odnosa i nemate mogu nost da pratite niti primjeni, pravilnu primjenu niti, ali ste postigli te efekte, zašto? Pa zato što vam je tu korelaciju sa primjenjiva em prava prekinuo Milan Tegeltija i njihovo tuma eje takve apsolutne nezavisnosti pravosu a. Zar nije apasurd, vi ovdje ste nosioci suverentiteta, jel tako imate obavezu da uredite društvene odnose, zato donosite pravila, ali nemate mogu nosti kontrole primjene efekata, jesam li u pravu? Jel prvi put ulazim u ovu salu pa ne znam. Nemojte, nemojte, gledajte zato morate vi ako se pojavljuju problemi u primjeni odre enih propisa koje ste vi donijeli vi morate koordinirati sa primjenjivati sa primjenjiva em prava, to je izraz nužde. Ako sam primjenjuje kako on ho e, a on zna zašto primjenjuje, zašto ti primjenjiva i kojima je on šef, zašto se biraju ovo što kažem, najve a preporuka je odanost režimu. Ko ga pita koliko zna, sve što manje zna, sve što ima manje iskustava, sve je bolji. Kako vi o ekujete da mi jednog dana uredimo ovu državu pa da je smijemo nazvat pravna država, kako? Oprostite, evo.

DAMIR ARANUT

Hvala vam.

MARKO DRAGI

Jel završeno?

DAMIR ARNAUT

Da li ima još prijavljenih? Gospo o olo izvolite.

ALMA OLO

Hvala na vašem izlaganju.

MARKO DRAGI

Ja sam malo preglasan pa me ne ete zaboraviti.

DAMIR ARNAUT

Mikrofon gospo o, molim, radi zapisa.

ALMA OLO

Ja sam navikla da bi zbog Covid-a 19. Hvala na vašem izlaganju, hvala što ste došli. Odajete utisak jednog autoritativnog i advokata koji ima dosta znanja. Mene malo, zaparalo mi što ne govorite Bosna i Hercegovina, stalno BH, i ja stalno govorim RS ne govorim Republika Srpska.

Dobro, ali nema veze. Mene interesuje ovo pitanje imenovanja. Rekli ste da se u pravosudne strukture imenuju ljudi koji, invalidnog pravnog znanja, zakonom su propisani kriteriji za pojednine nivoe pravosudnih funkcija, koliko treba da ima iskustva u struci, da li mislite da su ti kriteriji postavljeni prili no nisko za pojedine sudije kao što su sudije Suda Bosne i Hercegovine ili tužiocima na državnom nivou, broj godina iskusta, kao uslov se postavlja završene pravni fakultet i položen pravosudni ispit pa me interesuje šta vi podrazumijevate pod tim invalidnem znanjem, vjerovatno iz vašeg iskustva rade i kao advokat imate priliku da se susre ete sa sudijama i tužiocima i vidite da to njihovo iskustvo nije na visini koje bi trebalo da bude kada je u pitanju primjena propisa i donošenje sudskih odluka i pravosudnih odluka, mislim na tužioce, tužila kih odluka, pa me interesujete da li mislite da te kriterije treba postrožiti, zašto smatrate da se radi o invalidnom pravnom znanju i imate li malo više podataka o tome da onaj ko je blizak politici on može da napreduje i on može da bude izabran, imate li tu nekih konkretnih pokazatelja. Hvala.

MARKO DRAGI

Ovako, zašto kažem.

DRAGAN MEKTI

Mikrofon.

MARKO DRAGI

Opet, zašto kažem da u pravnoj praksi ili pravosudnoj praksi primje ujem puno, ne malo, nego puno invalidno obrazovanih primjeniva a prava. Evo vam jedan primjer, kako ho ete da zovem sudiju Okružnog suda u Banja Luci koji status umješa a odredi rješenjem. Znae koliko on zna, da,da. I ja vam mogu nabrajati koliko ho ete takvih primjera. Dakle, taj koji ne zna šta je pravna norma i koji ne zna zna aj pravnog propisa i uticaj toga na željeni društveni red ne može primjenivati pravo. Smijem li ja o imenima pri ati?

DAMIR ARNAUT

Nema potrebe.

MARKO DRAGI

Dobro, nema potrebe. Ovaj ja sam vam tamo pro itao. Ho ete li da ja zaklju im da je dovoljno obrazovan i da ima dovoljno iskustva ovaj lan VSTS-a koji kaže, ne može to biti, tako jer to nema nigdje na svijetu. Znae zašto kaže da to nema nigdje drugo na svijetu. Zato što ne zna ništa drugo. Ma da, dakle to su razlozi zašto ja tvrdim da je masa, masa ljudi u pravosu u invalidnog obrazovanja, a kako ne e biti, sje ate se ove kupovine diploma. To je došlo dotle da ja pošaljem unuka da mi donese diplomu koju god ho ete, a nakon toga zato što sam vijeran nekome dobijem mjesto, gdje odre eni gospodin lupi po le ima, kaže šta nemaš posla idi tamo pa tamo radi. Tako je ovjek došao u sud, šta vi o ekujete od njega, pravilnu primjenu prava u svrhu zaštite moje imovinske li ne i svakovrsne sigurnosti. Pa ne zna on, koji je pravni koj nije nema ni toliko logike da može dvije injenice dovesti do logike da bi izveo pravilan zaklju ak. On ne zna šta je logi ki silogizam, a masa je toga, najve i dio je toga, i to nekome odgovara. Šta bi bilo da su postavili mene, šta bi bilo da su postavili mene tamo negdje pa da ja procjenjujem ne znam osnovanost optužice za odre eno krivi no djelo. Ma da, i šta ste sada ovo drugo pitali?

ALMA OLO

Da li mislite da su kriteriji i suviše nisko postavljeni?

MARKO DRAGI

Ma gledajte, kriteriji sami po sebi nemaju apsolutno nikakva značaj jer oni nose toliko bodova da je bodovanje rezultata intervjua pre i to. Kriteriji su tako promatraju i ista jedna floskula, kojoj ja ne pridajem nikakav značaj. Jasno je da neko mora završiti pravni fakultet da mora imati pravosudni ispit, ovako, onako ali dođe na intervju i on dobije više bodova nego što mu nose oni iz tih kriterija, pa da. Gledajte kao rješenje toga ja mislim da treba intervju objektivizirati, ta ne odrediti šta nosi koliko bodova, samo jedan primjer. U vrijeme dok sam ja radio na fakultetu u Švajcarskoj ja sam obavezan sastaviti pitanja za pismeni ispit i odgovoriti na pitanja i bodovati pojedine segmente odgovora, izraziti u bodovima i to deponovati kod studentske službe. Nakon pismenog ispita ja bodujem ono kako sam utvrdio prije tog ali gledajte to bodovanje ide na drugu decimalu, mene u tome nema, ja nikada nisam mogao, jer tim kriterijima, tom objektivizacijom je isključen moj dojam. Vi imate studenta kada vam sjednu i napišu jedan pismeni suze vam bukvalno ide, to je tako rjeđita djeca, tako lijepo napisano, a kada tražite suštinu u tome tu nema nigdje ništa. Ja ne mogu pasti na tome jer mi je ovamo objektivizirano. To isto treba napraviti, objektivizirati pitanja i rezultate, zapravo rezultate intervjua, pa da vidimo sad. Evo ga.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, gospođo Mira Peki izvolite.

MIRA PEKI

Evo kratko ćemo. Hvala vam gospodine Dragi u na vašem svjedočenju. Evo ja u kratko jedno pitanje koje se tiče Zakona o krivičnom postupku, obzirom na vaše dugogodišnje iskustvo, smatrate li da su neophodne izmjene zakona o krivičnom postupku, naročito izmene koje se odnose na oštećenog u samom krivičnom postupku i to u smislu da bi oštećeni trebao da ima pravo da sudjeluje u samom postupku, a ne kao sada. Hvala.

MARKO DRAGI

Gledajte, svakokrivi no djelo koje ostavlja posljedice po neka lica mora biti do kraja istržano i sankcionisano i taj koji je ošte en mora imati priliku da se izjasni na optužnicu. Mene što se ti e, ovo rješenje da optužnicu sastavlja i diže samo ovlašteni tužilac, a da ošte eni nema mogu nost privatne tužbe je apsolutan promašaj. Tako da je mene što se ti e ja bih to pod hitno mijenjao i prilagodio rješenjima u drugim pravnim sistemima. Dakle, dozvolio bih da ovaj ustane sa privatnom tužbom ne prvenstveno zbog toga da po inilac krivi nog djela bude kažnjen nego da ja namirim moju štetu, ovako mene nema. Zna i bih pod hitno bih to napravio. Eto ga.

DAMIR ARNAUT

Gospo o olo još jedno pitanje.

ALMA OLO

Može li još jedno pitanje?

MARKO DRAGI

Ma kako ne može. Tu sam ja.

ALMA OLO

Oprostite molim vas. Kad je u pitanju Zakon o krivi nom postupku govorili ste o svojim iskustvima u Švicarskoj koje je konfederacija, htjela sam vas pitati da li mislite da Zakon o krivi nom postupku, mada dolazite sa teritorije RS i oni su uvijek protiv.

MARKO DRAGI

Ja sam iz Orašja.

ALMA OLO

Je li, oni su protiv unifikacije i donošenja jednog zakona na nivou države, intersuje me da li mislite sa aspekta zaštite ljudskih prava da li bi bilo bolje da je jedan krivi ni, procesni zakon koji bi regulisao pitanje krivi ne procedure, a ne kao što sada imamo etiri zakona i drugo pitanje, kad se radi o postupanju tužioca u istrazi, tužilac ima mogu nost da odlu i da li e narediti provo enje

istrage, zna i da donese naredbu da provede istragu, ali isto tako ima mogućnost da donese naredbu da ne može voditi istragu ili da može obustaviti istragu koja je već započeta. U tom slučaju oštećeni ima pravo samo u roku od 8 dana da podnese pritužbu kolegiju tužilaca. Kolegiji tužilaca u pravilu, prema izvještajima VSTV-a to smo vidjeli 100% uvijek su te naredbe onakve kako su prvobitno donesene, što znači da oštećeni kad podnese pritužbu kolegiji tužilaca potvrdi prvobitnu odluku postupajući protiv tužioca, vjerovatno ne ulaze ni u meritum jer onaj tužilac koji radi na predmetu on dobro poznaje predmet pogotovo ako je obiman predmet i neće se svi drugi tužioci upuštati u to da procjenjuju sve one dokaze koje je on imao prije nego što je ušao u istragu ili u sredini istrage kada obustavi ili na kraju. Tako da me interesuje da li mislite da je ta pritužba uredu tužioca efikasno pravno sredstvo za oštećenog. Znači ovo je jedno pitanje slično Mirinom pitanju i ovo prvo da li jedan ZKP bi bolje štiti prava na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

MARKO DRAGI

Gledajte, ja vam prvo reći i kako je to riješeno u Švajcarskoj pa onda komentarisati zašto je to tako ovdje. Gledajte, vi znate kako je nastala Švajcarska konfederacija. Ona je nastala udruživanjem feuda u ono vrijeme koji su imali sva obilježja državnosti, sadašnjih kantona tako da svaki kanton zapravo svaki onaj feud je u zajednicu unio vlastito zakonodavstvo, i vi ste u jednom. Ja kada sam došao nekada davne godine u Švajcarsku i to je moj prvi naučni rad koji sam radio tamo od 26 kantona imali ste 24 procesna prava, građanska procesna prava. I sad je izvršena unifikacija ista stvar je i sa krivičnim pravom. Kad se sad vidjelo da primjena procesnih odredaba ugrožava primjenu materijalnog prava napravili su unifikaciju. Tako da ukoliko smo u istoj državi ako su nam ustavna prava ista trebalo bi ih na isti način zaštititi. Prije o postupku, treba ih na isti način i zaštititi. Zašto se ta prava u Republici Srpskoj štite na drugi način od vaših u Federaciji BiH. Znači ja sam apsolutno za to da se što je moguće prije napravi unifikacija krivično-procesnog prava. To je jedna stvar. Zašto mi to nemamo, gledajte, kad bi se izvršila unifikacija krivično-procesnog prava koju ja vidite zagovaram, Zakon o krivičnom procesu bi morao donijeti državni parlament da bi uredio na teritoriji cijele države. Državni je sve ono što ovaj Parlament u ovoj vašoj sali donosi, izmiče iz ruku onih kojima treba podrška pravosuđu a za organizovani kriminal. Nema uticaja na to, i zato mi nemamo to i teško ćemo se izboriti za to. Znači koji je jedini način da se riješi, da nestane tih ili da bar nisu u takvoj poziciji da opstruišu unifikaciju zarad zaštite vlastitih interesa, zato imamo rascjepkano krivično – procesno pravo. Da li su ove

pritužbe efikane? Ja u vam spomenuti primjer iz moje prakse sa okružnim tužilaštvom u Doboju. Ja sam u jednom predmetu razbojništva, otvoreno, jasno, vidite koliko galamim, tvrdio da tužilaštvo u Doboju podržava otvoren policijski krimina što je istina. Znete kako? U vrijeme izvršenja krivi nog djela po inilac krivi nog djela je cijelo vrijeme, ja pribavio onaj izvod iz telefona, kako se zove ono, cijelo vrijeme izvršenja krivi nog djela bio u neposredoj vezi sa po iniocem. Nako toga je dobio od po inioca krivi nog djela 3000 i nešto maraka. Sama injenica da je u estvovao u podjeli dobiti nezakonito ste enom, pravi njega kao sau esnikom, ali ne e tužilaštvo protiv organizovanog policijskog kriminala, ne e. I sad je ova tužilac donijela naredbu da se obustavi istraga po mojoj prijavi. Gledajte ne samo to nego su, jel se bavite pravom.

ALAMA OLO

Bila sam tužilac.

MARKO DRAGI

Eto vi to sve lijepo razumijete.

ALMA OLO

Ali ja volim da ovdje vi to kažete.

MARKO DRAGI

Neka, neka tužilac je naredila da po iniocu krivi nog djela vrati oružje kojim je po inio razbojništvo, ujete vi šta ja pri am, tužilac naredila. Ja napravim krivi nu prijavu protiv tužioca. Kada sam napravio krivi nu prijavu protiv tužioca oni su pali sa stolice. Šta onaj i a tamo ho e. I drugarica glavni tužilac naredbu ne ide se u istragu. Zar o ekujete da moj prigovor na tu naredbu pro e kod lanova tužila kogkolektiva? Pa svi su oni isti. Zna i da bi se obezbijedila efikanost, efikasnost je malo preširok pojam, evo ja ga shvatam u tom smislu da natjeramo lanove tužila kog kolektiva da ozbilno raspravljaju koko toga i dati svakome priliku da se izjasni, nek pokaže obraz, nek pokaže, ne znam profesionalnu etiku. Ovaj, ja sam u tom smislu.

DAMIR ARANUT

Hvala vam gospodine Dragi u, hvala još jednom na ovom svjedo enju i saradni sa Komisijom.

Ad. 3

Zaključujem drugu tačku dnevnog reda i prelazimo na treću tačku dnevnog reda, a to je salužanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom predstavnika strukovnih udruženja, konkretno Kluba novinara Banja Luka i Udruženja BH novinari. Prvi na redu je gospodin Siniša Vukeli iz Kluba novinara Banja Luka. Ja ga molim da uzme mjesto, bilo koje gdje se može uključiti mikrofon. Dakle, možete ostati, naravno nikakav problem. Izvolite gospodine Vukeli i izaberite bilo koje mjesto gdje ima mikrofon, dakle. Još jednom podsjetim vas na tačku dnevnog reda o otvorenju najkasnije u petnaest i pedeset, jer kao što sam rekao četiri člana ove komisije gospodin Begić, gospođa Čolo, gospodin Mektić i ja neophodno trebamo prisustvovati nastavku sjednice Ustavo-pravne komisije u 16 sati, zbog sukoba interesa koji je na redu, tako da molim sve da uzmu to u obzir.

Gospodine Vukeli u hvala vam na dolasku, hvala na saradnji koju ste time iskazali sa Istražnom komisijom Predstavničkog doma, kako je naša praksa jačanje u vas zamoliti da date uvodno obračunavanje na temu stanja pravosuđa u Bosni i Hercegovini, naravno s posebnim osvrtom je li na to kako novinari vide to, kako pogotovo strukovna udruženja novinara to vide i kako se stanje na pravosuđu u konkretno odražava na rad novinara? Mi smo kada smo odlučivali da pozovemo predstavnike medija na sjednicu Komisije konstatovali kao Komisija da jedan značajan broj korupcijskih afera otkrivaju upravo novinari i također smo konstatovali da se novinari suočavaju sa ogromnim pritiskom na svoj rad i zbog toga smo smatrali potrebnim da uključim o konkretnim ovim pitanjima od predstavnika novinara i danas otvaram vaše svjedočenje i također svjedočenje od Udruženja BH novinari, a za neku od narednih sjednica imamo i Društvo novinara Bosne i Hercegovine. Hvala još jednom na saradnji sa Komisijom i izvolite.

SAŠA VUKELI - KLUB NOVINARA BANJA LUKA

Pozdravljam sve. Hvala vama što ste nas, što ste me pozvali i što smatrate da je važno da uključim kako medijska zajednica doživljava stanje u pravosuđu, kako se to odražava na naš rad i ukupno koliko imamo problema u postupanju i pravljenju procesa sudskih ili u nekom ne postupanju po našim tekstovima. Ja u biti dosta kraćim, malo je vremena i novinari vole izbacivati što više nepotrebnih informacija kako bi bili sažetiji. Dvadeset i četiri godine iskustva, slušaju i kolege

novinare u brojnim medijima, prate i brojne procese. Novinari i medijska zajednica se osjeaju nesigurno i nezaštićeno u ovoj državi. Mi dijelimo stvarno percepciju koja je prisutna u javnosti i koju ste vjetovano uli i zbog čega postoji i vjerovatno je formirana ova Komisija i zbog čega ja sjedim i vi zajedno ovdje, da je stanje u pravosuđu vrlo loše i da se nešto mora brzo po tom pitanju promijeniti. Napadi na novinari se ne kažnjavaju efikasno čak i kada dođe do suda kazne su oslobođajuće ili neprimjereno niske. Nekoliko primjera zašto se mi osjećamo nezaštićeno i nesigurno, imam osjećaj da smo od strane pravosuđa tretirani kao neprijatelji ove zemlje i nekoga treba isključivati, a ne da budemo partneri u jednom zajedničkom dijelu puta ka cilju da ovdje bude bolje društvo, da se stvari mijenjaju na bolje. Evo po etemo na primjer, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Milorad Dodik je 25.06. rekao da OSA prisluškuje medije i neke novinare, nismo vidjeli nikakav rezultat. Zatim svi znamo da tužilaštvo istražuje medije i novinare i sasluškava ih koji pišu protiv kriminala i korupcije. Svi znamo za slušaj i aferu kupovine diploma i broji drugi. Znamo i umjesto da istražuju oni koji su bili predmet teksta vi istražujete onoga ko piše o tome. Imamo na primjer, zatim je razlog ne postupanje po brojnim tekstovima gdje su novinari otkrili brojne afere. Gledajte, ja sam dugo u tom poslu, ili postupate ili ako ne postupate onda saopštite da to nije tačno, da ste provjerili. Onda treba kazniti medije, nemoguće, samo moj medij kapital ili brojni drugi koji su radili istraživačke priče, da li štampani ili elektronski, za te brojne afere nikoga nije briga. Ignorantski odnos je jednostavno drugi način izbjegavanja činjenica i zataškavanja. Novinari su postali rezignirani da li oni nešto pogrešno rade ili nema efekta takvog postupanja. Znamo i mora biti neko kažnjen, ili novinar koji je to pogriješio ili medij ili ima istine ili ne. Javnost je zbunjena do te mjere da kažu pa ili od onoga čime vi to pišete to nema efekta do toga da smatraju da je ovdje kupljeno, osjećate da radite jedan bezvrijedan posao u kojem nema nikakvih rezultata. Nemoguće je toliko afere i stvaranje te da je bespredmetno uraditi i istražiti.

Četvrti razlog zašto se osjećamo, ne samo predstavnici medijske, medijske radnike, tu su i snimatelji fotografi i ostalo koji su sa nama dijele hljem. Napadi, rekao sam prolaze nekažnjeno ili su male sankcije. Navest ću samo dva primjera iz Republike Srpske. Slušaaj Vladimir Kovačević, nikada nećemo saznati o čemu je nalogodavac pokušava njegovog ubistva sa metalnim šipkama. Dvojica napadača jedan je kažnjen drugi je u postupku. Nikad niko nije spomenuo, tužilac nije pitao ko vam je to naredio, ko vam je dao novac. Imamo slušaj da drugi napadač koji je bio u bjekstvu pokušava da se nagodi sa tužilaštvom da dobije manju kaznu nego prvoosudeni iako je bio u bjekstvu. Medijska zajednica bi rekla, pozdavila bi tu nagodbu da dobije manju presudu pa čak i

oslobađaju u ukoliko otkrije, i svjedoči protiv nalogodavca takog djela, ne to nije ni pokušao. Isti ovaj slučaj novinara Vladimira Kovačevića, novinara BN-a, imamo dvije različite presude u kojima je, šta se desilo, samo u kratko. Vladimir Kovačević kad je brutalno pretučen i kada je pokušano njegovo ubistvo završio je u bolnici, izašao je iz bolnice sav u ranama sa šavovima isti dan Radio televizija Republike Srpske, Alternativna televizija Banja Luka prenosi tekst iz beogradskog Informera, tabloida naravno, u kojem se kaže da je on od USAID primio 80000 dolara. Opravdavaju i ATV i RTR prenose tekst beogradskog Informera dan kad je on izašao kući i svojoj ženi i djeci da je Vladimir Kovačević od USAID dobio 80000 dolara. Mi smo osudili kao Klub novinara i Udruženje BH novinara, naravno. Kovačević je tužio RTRS, RTRS je izgubio tu presudu, prvostepeno, naloženo je da plati odštetu. Tužio je i ATV koji je to prenio. Sudija u istom postupku protiv drugog medija, kaže, odbija to i kaže, da jeste utvrđeno je da je to netačna informacija, nije Kovačević primio 80000 dolara, ali to nije nanijelo njemu nikakvu štetu jer nije uopšte danas sramota dobiti od USAID 80000 dolara. Znači iako utvrđuje da je netačno on smatra da to nije uredu. Drugi slučaj, ovaj put u biti malo ličan ali prijetnja koju smo mi imali istražuju i neke investicije od strane Serdarova u Republici Srpskoj. Nas je nazvao Duško Perović šef predstavništva Republike Srpske u Moskvi i otvoreno priznao, u, dvije – tri minute je prišao i prijetio, rekao da se zove tako, da ovo je prijetnja, priznao je da je prijetnja i rekao je šta će nam uraditi ako nastavimo to istraživati i tako dalje. Naravno otišli smo prijaviti, predali smo snimak policiji, policija je tu uredno završila i predala tužilaštvu. Tužilaštvo je poslije dva mjeseca ili tri mjeseca mi se da nema osnova za pokretanje istrage i da to nije bašt neka prijetnja i u svom obrazloženju iz kojeg se vidi da nisu nazvali gospodina Perovića a nisu pokušali utvrditi da li je to njegov broj mobilnog telefona, naravno da jeste. Mi smo i prije komunicirali s njim. Uopšte se nije udostojilo da odvoji dvije minute vremena da presluša snimak audio u koje se prijeti jer vidimo u obrazloženju da se samo ono što smo mi prepričali navodi. To su samo, eto na brzinu dva slušanja kako mi imao, da ne pričamo o ostalim pritiscima i prijetnjama smrtnu. Pet razlog zašto se ojeđamo nezaštićeno i nesiguno sa ovakvim pravosuđem to su pritisci da se otkriju izvori informacija, itate to na štampi, televiziji gdje su bili takvi slučajevi. To je, pritisci da se otkriju izvori informacija to je kršenje međunarodnih dokumenata od Vijeća evrope, OEBS, Evropske federacije novinara. Znači to je nešto što je potpuno suprotno onome što mi radimo. Vi tražite, da li je tačno ono što smo mi objavili ili ne, neko je rekao, ko vam je dao tu informaciju, koga vi istražujete? Više desetina napada na novinare i svake godine su sve veći. Prema evidencijama Udruženja BH

novinara i linije za pomoć novinariima koji zaprimaju te prijave. Odnos prema medijskoj zajednici upravo zbog gore navedenih razloga koji sam rekao je takav da svaki četvrti ispitanik u Republici Srpskoj smatra da je opravdano nekada udariti novinara. To je strašno. Zašto, zato što se ne kažnjavaju napadi, naša, nema efekta zbog neefikasnog tužilaštva istrage, zbog toga što visoki zvaničnici i funkcioneri u ovoj zemlji, oni promovišu takav način ponašanja, takav odnos prema novinariima, takav odnos koji promovišu uspostavljaju kao praksu institucije daju i nam informacije koje tražimo, ignorišu i naše zahtjeve i ponašaju i se kao da je to njihova privatna kompanija. I samo u još jedna kratak dio, nezavisno od ovoga. Dugo sam se bavio dnevnim novinarstvom radi i u agenciji i štampi i televiziji i ono što sam primjetio, ako mogu samokratko, a to je praktični problemi sa kojima novinari nailaze na terenu, to su od namjerno određivanje malih sudnica, možda vam ovo izgleda banalno ali stvarno je to problem novinariima da rade u takvim uslovima, novinari iz crne hronike ili ko radi su enje. Sudije i ni mi se nekada namjerno određuju male sudnice za su enjeu u slučajevima koji su od velikog javnog interesa i onda ne možete prisustvovati su enjima, ali imate različitu praksu, ne znam da li se može snimati onda ili dozvoljavaju snimanje, ali ne i fotografisanje. Vi možete snimati samo ali ne možete diktafonom snimati izjave, ako snimate ne možete da emitujete ono što je rečeno u sudnici ali možete zapisivati, i onda dok sam radio na televiziji došli smo na ideju, ok ako možemo video snimati uzet ćemo i titlovat ćemo dolje, ali ne znam šta da radite. Šta se dešava poslije ovaj kada završi se ročište. Tužiocima ne žele ili gotovo nikada ne daju izjave. Koji je to problem po našu profesiju. Advokati to uvijek rade, naravno kažem u odbranu svog klijenta koliko god mogu dobiti pažnje. Ali to se fakturiše nama i onda se mediji optužuju za jednostrano izvještavanje i vršenje pritiska na sudije. I nema, sudovi nemaju jedinstvenu praksu davanja informacija je li presuda koje su važne za naš rad kada tražimo od njih. U svakom slučaju, kao što sam rekao na početku ima utisak da je više krivi njih dijela od ratnih zločina do nesavjesnog poslovanja do zloupotrebe službenog položaja da su novinari otkrili više nego što su otkrili istražni organi ili tužilaštva, zauzvrat imamo da se nas pokreću istrage, da smo mi odgovorni zbog toga i to od strane onih koji ne rade dobro svoj posao. Evo toliko, pa želim da ujem vaša pitanja.

DAMIR ARNAUT

Hvala gospodine Vukeliću na ovom izlaganju koje je bilo zaista izuzetno korisno, čuti od nekoga koji se ovim bavi svakodnevno na ove teme koje smo mi kao Komisija u više navrata razgovarali

i čak zauzimali, usvajali zaključke na početku našeg rada. Ja ću imati samo jedno pitanje za vas koje je zaista od velike važnosti s obzirom da Komisija je kako sam već rekao zadužena od Predstavničkog doma da istraži stanje, a to podrazumijeva da predložimo eventualne zakonske izmjene. Dakle, svjedoci smo u Bosni i Hercegovini i pored vrlo jasne prakse Evropskog suda za ljudska prava po tom pitanju da se dovodi u pitanje pravo novinara, pa čak se i otvara mogućnost krivice zbog gonjenja novinara za takozvano neovlašteno snimanje i pogotovo se to, pogotovo to odnosi na slučaj u kojem je li kada novinari snimaju razgovore, videosnimke susreta na javnim mjestima i tako dalje. Ja barem nisam upoznat sa bilo kojom situacijom da su novinari nekog snimili u privatnom prostoru, u stanu u kući i tako nekom privatnom prostoru da su na taj način narušili njihovu privatnost, međutim od najviših nosioca pravosudnih funkcija da smatraju snimanje nekoga u kafiću eventualno narušava pravo privatnosti, a to onda otvara, odnosno ti nosioci pravosudnih funkcija kažu da to treba otvoriti krivicu zbog gonjenja. E sad praksa Evropskog suda za ljudska prava je vrlo jasna po tom pitanju ja nemam nikakve sumnje da bi bilo kakva osudna presuda u takvom nekom slučaju kada bi završila pred Evropskim sudom za ljudska prava rezultirala dobivanjem spora od strane novinara i da bi Bosna i Hercegovina bila proglašena odgovornom za kršenje Evropske konvencije. Međutim ja sam branio, odnosno zastupao Ilijazu Pilava pred Evropskim sudom za ljudska prava deset godina je to trajalo, nakon deset godina doktor Pilav je dobio satisfakciju pred Evropskim sudom da su njegova prava prekršena i da mu se treba omogućiti da bude član Predsjedništva. To je strahovito dugo, dakle, uzimajući u obzir činjenicu da najviši nosioci pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini zanemaruju jasnu praksu Evropskog suda za ljudska prava, da li mislite da bi bilo korisno za novinare da se eksplicitno u zakonu navede ovaj da krivica zbog gonjenja novinara nije moguća već recimo kada izvještavaju o nečemu što je javni interes, dakle ne trebamo ići daleko možemo to prepisati iz zakona Republike Hrvatske ili na neki drugi način da se to uradi i ne samo novinara, mislim imamo situacije privatne osobe, eventualno snime. Dakle, zaista ne govorim o snimanju nekoga u njegovom stanu ili kući i tako dalje nego govorim zaista o javnim mjestima. Hvala vam.

SINIŠA VUKELI

Da svakako hvala vam na ovome, ovo je vrlo značajno pitanje na koje u javnosti postoje rasprave već nekoliko dana mi se intezivirale su se posljednjih sedmica. Znači svi o čemu govorimo. Redakcije su male, siromašne, marketinški kolač je sve manji na ovom tržištu. Onaj ko se bavi ozbiljnim

novinarstvom nema drugih prihoda osim nekih projekata se Evropskom unijom ili nekim meunarodnim organizacijama, marketinški dio. Prvo što košta svako suđenje i svaki sudski spor, drugo, pravda je spora. Sami ste rekli 10 godina je potrebno. Naravno ne sumnjamo mi da ćemo to dobiti, i to je jedna stvar i oni to znaju. Ko oni? Oni koji šalju takvu poruku nije njima cilj da uspostave novu praksu i da kažu ne poznajemo mi pravo. Njima je cilj da pošalju poruku ostalim novinarima da usade autocenzuru, da svako snimanje i svaki pokušaj snimanja, može imati posljedice po vas ili redakciji i jedan period života i zašto se upuštati u to. Veliki broj novinara zbog materijalne mogućiosti, zbog porodice i drugih stvari u životu jednostavno to jedan snimak ne moram ga pustiti ja nekomega pusti neko drugi, i to je vrlo opasno kada dolazi od ljudi na takvim pozicijama gdje svjesno pokušavaju obmanuti kompletnu medijsku zajednicu. Postoje prakse gdje je čak dozvoljeno u privatnim prostorijama snimati. Hajde vidim nekoga u privatnim prostorijama da je nekome uperio pištolj u glavu ili da dila heroin, pa naravno da u to objaviti da je ne znam šta, bez obzira što je u privatnim prostorijama. Čak postoje izuzeci u tom slučaju. Ovdje se pokušava spriječiti svaki pokušaj i neki to govore iz ličnog interesa ili motiva zato što su sami u nekim postupcima. Da li je to upotrebljivo na sudu pa gledajte to nije naš posao. Mi imamo drugačije uloge u društvu. Naš posao je da nešto primjetimo, dovedemo u kontekst i prijavimo. Da li je taj snimak dovoljan dokaz? Pa to nije naš posao. Imamo ljude koji su plaćeni u istražnim organima u pravosuđu u koji se bave tim poslovima. Oni neka pribave bolji dokaz. Mi ovdje ne vršimo istrage koje nisu u sudskim presudama to nije naša uloga u društvu. Da li to zakonski regulisati. Pa misli da da, da li bitu bilo nekog efekta pa ne znamo, mnogih zakona nema ne primjenjuju se ovdje. Klub novinara Banja Luka, a poslije je tu inicijativu prihvatilo i Udruženje BH novinara već osam godina vodimo kampanji da se novinari bolje zaštite kroz krivični zakon, da procesi budu kraći i da se sankcije budu mnogo veće. Na koji način, da li to kroz razne, ali moramo to uraditi zato što bi tako preduprijedili neke buve napade i sankcije za napade na novinare bi bile mnogo veće. Politari to uvijek deklarativno podržavaju ali kada dođe do podizanja ruku ili upućivanja u proceduru mnogi tada nema ih, ne žele to da urade. I te slušajevne smo imali poslije svakog napada saopštenja iz političkih stanaka da podržavaju medijsko pravo na izvještavanje. Kada treba uraditi nešto konkretno na boljoj zaštiti novinara jednostavno ne postoje. Kada govorimo da trebamo promijeniti Zakon o pristupu informacijama, uvesti oštrije kazne, ne za institucije. Oni znaju da će institucije platiti kaznu zato što nam nisu dale neki dokument. Trebamo uvesti oštrije kazne za odgovorne u pravom licu, za odgovorno lice. Oni lično da plati kaznu iz svog džepa ukoliko se na

sudu dokaže da nije dao neku informaciju koju je trebao dati. Skratimo rokove za davanje informacija. Mi imamo sada, moji novinari, moja redakcija imamo na desetine informacija koje su stare po dvije godine i koje stalno zadržavamo. Ne oni samo ubacuju u koš. Iako smo i neke koje smo podnijeli tužili. Znači dobijete nekog godinu dana, godinu i po, ta informacija više ne vrijedi. Ili ako vrijedi oni ponovno odbiju. Pa ponovo se žalite i oni igraju na tu loptu.

DAMIR ARNAUT

Hvala puno na korisnom odgovoru. Sad pozivam druge članove Komisije, evo zamjenik predsjedavajući gospodin Mektić pa gospođa Lepić.

DRAGAN MEKTIĆ

Hvala gospodine Vukelić u što ste se odazvali i ja mislim da mi kao Komisija utvrdjemo i ovo stanje u pravosuđu u treba da jedan poseban prostor u našem izvještaju u našim analizama treba da posvetimo, da kažem tako, ovom istraživačkom novinarstvu i problemima novinara kad je u pitanju ukazivanje organizovani kriminal i korupciju i kad je u pitanju izvještavanje o, o stanju u toj oblasti. Nažalost novinari su sada daleko ispred svih u otkrivanju kriminalnih afera, a izmeđ ostalog definitivno sada javnost u Bosni i Hercegovini otkriva koliko je neefikasno pravosuđe Bosne i Hercegovine, koliko je pravosuđe Bosne i Hercegovine zapalo u kriminal i korupciji upravo zahvaljujući i novinarima koji to argumentovano objavljuju i govore oko toga, ja sam imao namjeru da govorim ovo što je sada Arnaut rekao ali evo samo bih pomenuo to pitanje snimanja u javnom ili privatnom prostoru i zato pa bih naveo primjer ovog Štraheja, austrijskog, koji je bio kancelar, čini mi se. On je snimljen u privatnom prostoru. To je bila nekaka privatna sjedaljka gdje se razgovarala o čemu se razgovaralo i vidili ste na kraju kakav je epilog bio sada na lokalnim izborima ali to je stvar veće demokratske odgovornosti u jednoj državi, u Beču na lokalnim izborima nije prošao izborni cenzus. Prema tome to je oblast koju treba definisati, ja nisam, nisam ni ja zato da takva vrsta snimanja ima snagu dokaza na sudu. Dakle, vrlo je jasno da bi imalo snagu dokaza mora imati naredbu, ali to može biti snažna osnovana indicija da je neko ušao u određene kriminalne radnje. Govorili ste sada u o slučaju Vladimira Kovačevića, dakle, izvršiocio su otkriveni, nalogodavci neće nikada biti i tako dalje, a to je isto problem pravosuđa i njihovog nedostatka da to otkriju. Ja mislim da se Vladimiru Kovačeviću u sudi kao fizičkom licu, kao pokušaj ubistva fizičkog lica. Problem je li tako što novinar nema status službenog lica, mislim da bi i tu....

SINIŠA VUKELI

Tu u vas prekinuti, godinama kako smo prije osam godina smo pokrenuli izmjene Krivi nog zakona, pošto brojne moje kolege ne shvataju šta je bila namjera naše inicijative kad je u pitanju službeno lice. Mi ne tražimo da novinari budu službena lica, ne na žalost mnogi to i sada jesu. Ne tražimo, nikada nismo tražili da novinari budu službena lica. To zna i neko da vas neko, daje vam dozvolu, da vam može oduzeti dozvolu, licencu da ste vi službenik ove zemlje. Mi smo tražili da se napad na novinare kvalifikuje kao napad na službeno lice, zna i možda mi kao pravnici to nismo dobro uradili, ali sa pravnicima sa kojima smo se konsultovali kažu da je to moguće uraditi. Zna i napad, kada napadnete novinara kao da ste napali policajca ili carinika ili neko od službenih lica. Dakle, samo taj čin da se kvalifikuje i da po istom mjerilu bude i sankcija. Onda brojne kolege kažu mi ne želimo biti u službi, naravno da ne želimo, oni koji žele već jesu ali tu je u vijek zamjena i kod javnosti i kod političara, ali i kod mojih kolega. Ne, da budu u službi. Evo mala digresija, izvinjavam se morao sam.

DRAGAN MEKTI

Samo još jedna stvar nakon tih istraživačkih tekstova koji vrlo argumentovano i činjenici ne dokazuju, postoji li situacija u kojoj vas tužioc zovi da im razjasnite, pojasnite, koji bit tu kasnije otvoriti istragu izvršiti krivično djelo procesuiranjem

SINIŠA VUKELI

Za 23 godine ni jednom. Meni bi bila dosta stvari koje mi imamo ne stavljamo u tekstove, ne zato što ih krijemo već jednostavno zbog forme, ne možete pre dugo ne možete dosadno ili nije relevantno za tu priču. Nikada, mi smo imali materijalne dokaze, papire, snimke, dostavljene razgovore koje dobijeno na anonimni način. Niko nije rekao hajte da vidimo ima li tu, me ni bi bilo. To vam je najviši nivo patritorizma ako mogu nešto pomoći da se smanji nivo kriminala i poboljša situacija u društvu. Ne, nikada.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam puno, gospođo Lepi izvolite.

MARIJANA MARINKOVIĆ -LEPI

Hvala puno, ja vas tako srdačno pozdravljam i zaista mislim da je ovo danas što smo već uli i što ćemo uti zaista nešto ime se moramo pozabaviti i što je značajno inače za BH javnost. Ja sama po nekoj svojoj vokaciji, znači i puno razmišljam i radila sam na polju i djelatnosti medija. Ja moram reći i da mislim da novinari nemaju ni dovoljnu podršku javnosti ali zbog onog dijela novinara koji se bave populizmom, koji su politički pristrasni i koji se u stvari bave senzacijama. Jer ja naprosto neke novinare ne mogu nazvati novinarima kada vidim šta napiše, i dakle da je to jedan od razloga zbog kojeg možda nemate ni veliku podršku javnosti, ovaj o kome govorimo. Ali ja ipak moram primjetiti da se u posljednje vrijeme izdvojio jedan broj portala i jedan broj novinara kojima se vjeruje i da se čini mi se u tom smislu razmišljanja mijenjaju bar u tom smislu gledaju i ono na društvenim mrežama podršku i tako dalje gdje se zaista konstatuje da u zadnje vrijeme zasita više slušajeva interesantnih pod znakom navoda, jet kaže nama predsjedni VSTS afera nije slušaj, ovaj pa se ja zato malo šalim da ste ih vi više otkrili nego tužilaštvo što je porazno za naš sistem. Ono, kada je u pitanju položaj novinara u RS ja moram zaista ovdje reći da, da kako ste ovdje već dobro rekli odnos javnosti prema vama ide sa vrha jer je jako drzak i bahat odnos naša Predsjedništva koji dolaze iz RS-a prema novinarima i ja imam običaj reći da se na zapadu političari boje novinara, boje u smislu jer ih oni pozovu na polaganje računa, a kod nas je obratno. Ja bih voljela da postavim više pitanja ali evo da ih jedno po jedno. Da li ste ikada razmišljali da bojkotujete recimo određene političare u smislu da se jednostavno ne pojavite na njihovim pres konferencijama i da ih tako ostavite pred nekom praznom salom ili mislite da ima onih koji će uvijek doći, i koji su ta službena lica, jel?

SINIŠA VUKELI

Hvala vam na pitanju. U pravu ste obadva slušaj. Gledajte, prvo da se osvrnem na to nisu svi novinari. U pravu ste, nisu. Ja oduvijek predstavljam one, ja uvijek kažem otvoreno da uzimaju mito, da li reketiraju ljude, da. Da li novinar ko to radi. Nije. Da li je policajac onaj koji je uzeo mito ili nekog ošteti, policajac, ne on je kriminalac kao što to nije doktor koji nema diplomu, ili bilo ko. Ja ovdje ne predstavljam tu populaciju. Ti, takva sorta više nanosi problem koji više godina radimo na svom kredibilitetu, upravo zbog toga što ljudi to izjednačavaju. To su krivi na djela koja treba sankcionisati. Ko? Pa oni zbog kojih sjedimo ovdje. Znači, istaražni organi i pravosuđe, da dobije

sudski epilog, bilo bi lakše. Zašto to nij, pa zato što to nije riješeno ni u drugoj oblasti života ni u zradvstvu, prosvjeti ili bilo, u kulturi ili bilo emu pri amo.

Da li smo razmišljali o bojkotu? Jemo i o bojskotu i pri ano stalno na okruglim stolovima i konferencijama kako to uraditi.To smo nekada radili i u Banja Luci. Nekada bude efikasno ali uglavnom nije efikasan na in borbe. Te konferencije ostanu mas medijane mediji, ostanu javni servisi, javni mediji i njihovi vode i štampani mediji prema kojima se onu obra aju. Naravno tu ne ete imati tu informaciju oni su se obratili i napravili svoj rezultat i nema efekta tako nešto da uradite.

MARIJANA MARINKOVI -LEPI

Ja sam upravo htjela da postavim pitanje, sli no kao gospodin Mekti , a frapirali ste me informacijom da vas nikada nisu zvala tužilaštva da im date informacije i da im pokažete ono do ega ste došli, i zato bih ja vas pitala, zbog ega vas zovu, kakav je vaš položaj kada vas zovne tužilaštvo, zbog ega osim da otkrijete izvore. Da li oni vas na neki na i tretiraju kao neke sumnjivce ili potencijalne okivrne i tako dalje. Dakle , kako izgleda ustvari vaše ispitivanje, isptivanje novinara pred tužulaštvo. Ja sma iskreno mislila da vas zovu naravno, evo nešto ste otkrili pa da vezano za to dalje dobiju neke eventualno injenice osim ovog otkrivanja izvora i to zato nisam, ali evo mi vidimo da se kod nas otkrivaju identiteti zaští enih svjedoka pa mislim, onda to je žalosno. Kakav onda bude vaš položaj kad vas pozovu u tužilaštvo, kako vam pristupaju, kako.

DAMIR ARNAUT

Mogu li vas zamoliti, rekli ste da ete imati još dva – tri pitanja postaviti , postavite sva pitanja od jednom to bi bilo efikasnije-

MARIJANA MARINKOVI -LEPI

Uredu, i ovaj da li ste, pri ali ste nam o ovom jako lošem tretmanu i razli itim presudama i presudama koje su veoma blage, konkretno u slu aju ovog vašeg kolege. Ja samo onako informativno da vidim da li ste iskoristili, bilo bi interesantno da ujem, sva mogu a sredstva na raspolaganju, recimo da li ste se obratili uredu disciplinskog tužioca zbog postupanja tužioca u tom predmetu. Evo isto zbog, evo komplente jel slike vezano za vaš položaj?

SINIŠA VUKELI

Ako se ne varam pitali ste kako izgleda kad odemo u tužilaštvo. Aha, pa ne znam, kako to izgleda kada odete u tužilaštvo zaista ne znam, kako sam rekao nisam nikad pozvan, a kakv je položaj, upravo, pa tako, možda vi ne znate da li ste uradili pravu stvar, ako nekoga ne intersuje da va barem nezvani no nazove i pita, da li je to ta no, je li ima materijala za tako nešto. Zašto se tako odnose, pa nije to samo prema meni. prama mnogim kolegama se tako odnose, i to je tako. Ne može tužilaštvo i tužitelj postupati po svim natpisima, to je vrlo razumljivoa ali oni ne postupaju ni kada im mi pošaljemo ovaj zahtjev, dokaz, pitamo da prokomentarišu to, ono vrlo esto ignorišu to, znate kažu razmotrit emo, istraga je u toku ne možemo otkrivati više detalja, sve se svodi na jednu re enicu, uvijek je jedna re enica, oni ne mogu otkrivati više detalja, istaraga je u toku iako istraga nije u toku, samo ta dva slu aja.

Tako da, ne znam što bih vam rekao, to je, mi vjerujemo u novinarskim krugovima ovaj da je tužilaštvo dio izvršne vlasti ne žele se zamjeriti, šta ako zaista do ete do konkretnih informacija, bolje taj kamen ne dizati, pustite ga.

MARIJANA MARINKOVI -LEPI

Isklju en mikrofon.

SNIŠA VUKELI

Da, pa to još nije završeno. Mi smo iskoristili sve ovaj, i ovo u slu aju Vladimira Kova evi a još uvijek nije završeno naravno da emo pokušati. Vladimir Kova evi kako i svi ovdje novinari preko Udruženja BH novinara imaju liniju za pomo , na bespalatnu pravnu pomo što nam je zaista zna ajno. Ovaj, i u ovim drugim slu ajevima obar ati se Uredu disciplinskog tužioca je dobra stvar ali to malo koristi, zaista, baš posao koji traje 12 sati dnevno i puno stresa, brojni napadi na novinare nikada nisu prijavljeni, moje kolege kažu ma dajte 3 sata u policiji, potpisivanje 16 zapisnika. Policija to stvarno uradi profesionalno, pa ne vrijedi prolaziti ponovo kroz to. Znamo da od toga nema ništa. Ja vjerujem da se 20 ili barme 30% slu ajeva prijavljenih samo ledeni brijeg svih tih problema sa kojim se novinari suo avaju.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam. Gospo o Peki , izvolite i onda gospodin Begi se javio.

MIRA PEKI

Hvala gospodinu Vukeli u. esto itam tekstove njegovog britkog pera. Svašta se može pro itati i nau iti. Ovaj jasno je meni, lijelo ste vi to objasnili i vaše zvanje i znanje, i naravno novinari treba da istraži mnogo toga i da sagleda mnoge injenice da bi došao do istine i da bi predstavio javnosti ono što želi da predstavi, zna i sve strane mora da sagleda i tu je stvarno potrebna njegova kreativnost da do e do izražaja i da, tu nema forme, tu nema forme u djelovanju novinara i novinarske struke. Me utim, ja ima jedno potpuno druga ije pitanje i interesuje me vaš odgovor. Pitanje se ti e javnih servisa, javni servisi su osnovani odlukama vlada Republike Srpske, Federacije, Savjeta ministara što se ti e javnog BH servisa i oni se u jednom dijelu aki i finansiraju, neki javni servisi iz budžetskih sredstva iz grantova koje im dodjeljuju vlade. Ovaj i na kraju krajeva mi svi kao gra ani pla amo, naro itno mi iz Republike Srpske kroz taksu javni servis. Što smatram da je potpuno legitimno pravo javnog serivasa da na taj na in napla uje RTV taksu, intersuje me, mi smo imali jednu ideju, a to je jedan vid parlamentarnog nadzora. Da li smatrate da bi paralamentarni nadzor od strane osniva a, kao na primjer što mi imamo sada Privremenu parlamentarnu komisiju koja se bavi istraživanjem stanja u pravosu u. Da li bi jedan paralamentarni nadzor od strane recimo Vlade Republike Srpske, ne Vlade nego Narodne skupštine Republike Srpske, Parlamenta Federacije BiH, govorim o paralamentarno nadzoru koji se ne bi mješao u rad smao javnog sistema nego bi vršio parlamentarni nadzor u skladu sa Zakonom. Zašto ovo kažem, imamo osje aj, naro ito mi koji dolazimo iz opoziconih partija, da vijesti koje se plasiraju na javnom servisu su esto, nisu sa dvije strane sagledane, ak ako pogledate i pojavljivanje opozicionih politi ara u javnom servisu, ne može se tu, naravno da tu nema ravnopravnosti, naravno da smo kao politi ari opozicioni daleko manje zastupljeni na javnom servisu i naše mišljenje i naši stavovi daleko manje zastupljeni. Da li bi taj parlamentarni nadzor, evo ovo je nešto manje izvan našeg, ali je zanimljivo, da li bi pomogao da se vrati i povjerenje gra ana, dobrog dijela gra ana u javne medije.

SINIŠA VUKELI

Gledajte, tu vas ne vara utisak. To pokazuju i analize i istraživanja da je opozicija svuda mnogo manje zastupljena nego što je vlasti i svi znamo, to je javna tajna, kontrola nad javnim servisima ne da je kontrola, to ne više da se radi u rukavicama, to se radi na tako brutalan način da stvarno sve veći problem, a svi znamo da je televizija veliki medij, raste popularnost veb portala u Bosni i Hercegovini iz mjeseca u mjesec što tumačim da ljudi traže alternativne izvore informacija i bježe od ovih ovaj velikih medija, koji su na neki način uvijek pod nekom kontrolom, da li političkom ili ekonomskom. Ali problem je što oni koji rade na internetu, to su mladi ljudi do nekih 50 godina, dok oni koji gledaju televiziju su starije dobi i ti koji gledaju televiziji oni češće i više izlaze na izbore i to političari znaju i zato cijene....

Parlamentarni nadzor, vrlo osjetljivo pitanje, znači to raditi na način da date političkim partijama da, i zvanim no upravljaju takvim resursom je vrlo opasno. Ukoliko bi se radilo, tu ne možete dati samo, samo ko bi to bio u parlamentarnom nadzoru, već inače, pa oni su već tu, svakako to kontrolišu. Opoziciji, pa za nas iz ugla medija to bi značilo samo da uzmete od jedne političke grupacije i date drugoj političkoj grupaciji. Tu bez nekog nadzora koji će uključivati i medijsku zajednicu, strukovnjake, priznate ličnosti iz javnog života koje imaju integritet, mislim da ne bismo dobili nešto konkretno, ali svakako da bi trebalo nešto promijeniti ovaj u slučaju funkcionisanja javnih emitera.

DAMIR ARANUT

Hvala vam, gospodine Begiću izvolite.

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući, gospodine Vukeliću ja prije svega želim da vam se zahvalim za vaše vrijeme, i želim da odam svoje poštovanje vama i nosiocima vaše profesije koji taj posao rade estito i u skladu sa uzusima struke. Ovo su pitanja koja su bila u svim demokratiskim društvima vrlo aktuelna i tu Bosna i Hercegovina nije izuzetak, meštutim, jednako i iznimno poštuje, i iznimno poštuju ljude koji ovaj posao obavljaju predano i u skladu sa uzusima struke jednako tako u istoj proporciji prezirem one koji prodaju tu istu struku. Znamo mi puteve i načine kako se

to radi, sve je to ex lege, se je to po zakonu i nažalost da nije loših novinara ne bismo mi znali koji su to dobri novinari. Kao što imate u svakoj struci, loše pravnike, loše liječnike, loše političare to nije ništa za iznenaditi se da imaju dobri i loši novinari, još gora je varijanta kada dobar novinar zloupotrebljava svoje novinarske sposobnosti zarad nekog interesa i ovdje je u suštini granica u koju može da se ide u pežuriranju ljudi, omalovažavanju ljudi, o pokretanju linija prema ljudima, njihovim porodicama i to onda dovodi do toga da u javnosti, kao i što sami rekoste, evo jedna četvrtina ispitanika u Republici Srpskoj čak opravdava i fizički obračun odnosno nasrtaj na novinara, što je po meni nedopustivo. Ja nemam za vas pitanje samo htio iskazati svoje poštovanje prema vama i nosiocima novinarske struke koji doista, i to je vrlo hrabro danas reći i ako ikad dođem u tu priliku ja ću podržati, a možemo to predložiti da napad na novinara znači, odnosno da se vrednuje kao napad na službeno lice. Eto toliko, hvala vam.

DAMIR ARNAUT

Hvala gospodine Begiću, jasno je to u suštinu uvesti sankcije koje su jednake sankcijama kada se desi napad na službeno lice. Dakle, ja potpuno shvatam ovu dilemu koja je možda i vještaka je li da bi napad na novinare trebalo vrednovati kao napad na službeno lice, kao inicijativu da se novinari proglase službenim licima, što bi vas stavilo u zavisisan položaj u najmanju ruku, od vlasti odnosno organa vlasti. Hvala vam gospodine Vukeliću zaista na vašem izlaganju, na konkretnim odgovorima na konkretna pitanja i ja podražavam ovo što je gospodin Mektić rekao da posebno poglavlje našeg izvješća ja koji će biti pripremljen, se treba upravo odnositi na ovu granu upravo iz ovih razloga jasno je da smo svjedoci činjenice da nesrazmjerno veliki broj afera otkrivaju upravo novinari, a ne nadležni organi za ta pitanja i da novinari upravo zbog toga što to otkrivaju trpe, trpe znači ovakvim pozivima za krivično gonjenje, ispitivanjima, a stahovito je porazno, za mene je zaista bilo iznenađenje da za 23 godine ni jednom niste pozvani od strane nadležnog organa da pomognete u nekoj istrazi, to je strahovito porazno i opasno za Bosnu i Hercegovinu. Hvala vam još jedno za saradnju sa Komisijom i na dolasku i mi ćemo sada nastaviti sa ovom ta kom dnevnog reda. Imamo predstavnicu Udruženaj BH novinari, gospođu u Borku Rudić. Zahvaljujem vam se na dolasku, zahvaljujem vam se za saradnju sa Komisijom koju ste time iskazali. Molim vas da date uvodno obračunje u skladu sa praksom ove Komisije, a onda ćemo otvoriti prostor za pitanja. Ja vam se unaprijed izvinjavam, niste bili tu kada sam u nekoliko navrata naglasio neophodno je da ovu tačku dnevnog reda uključuju i sva pitanja i komentare članova

komisije završimo u 15 i 50, imat emo onda vremena za teku a pitanja, jer etiri lana ove Komisije gospodin Begi , gospodin Mekti , gospo a olo i ja imamo obavezu na nastavku sjednice Ustavno-pravne komisije na kojoj se razmatra zakon o sukobu interesa pa nažalost ograni eni smo sa vremenom.Izvolite gospo o Rudi , i hvala vam na dolasku i saradnji sa komisijom.

BORKA RUDI

Dobar dan svima, ja vas pozdravljam u ime Udruženja BH novinara. Žao mi je što sam došla u 15 sati u pozivu koji sam ja dobila 02.10. pisalo je da u 15 sati po inje Komisija, a vi ste po eli u 13, ali bit u ja kratka.

DAMIR ARANUT

Mislim da je u pozivu samo radi javnosti, sjednica Komisije je po ela u 13 sati, a vaše svjedo enje konkrktno je zakazano za 15 sati. Komisija, to je u skladu sa praksom Komisije nije smatrala da je neophodno da budete tu za vrijeme svjedo enja drugih osoba.

BORKA RUDI

Dobro, ja vjerujem da je kolega Siniša Vukeli rekao ve inu stvari koja je smatraju svojim vrijednostima u borbe za slobodu izražavanja BH novinara, s obzirom da je predsjednik Kluba novinara koje pripada BH novinarima u Banja Luci.

Ja sma pripremila nekoliko stvari koje su važne za ovu temu. Prva se odnosi na pristup informacijama od strane novinara, a informacijama u posjedu pravosudnih institucija, prije svega Tužilaštva Bosne i Hercegovine ali i tužila kih insitucija na nižim nivoima pravosudne vlasti. Dakle, mi novinari imamo problem sa pristupom inforamacijama zato što više nemaju pristup svim su enjima i slušanju su enja, nemaju pristup online optužnicama koje podiže Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine na na in kako je to bilo prije donošenje Pravilnika o anonimiziranju svih akata koji se produciraju u pravosudnim institucijama. Dakle, to su dva važna problema i mislim da bi trebalo o ovom detaljno razgovarati. Mi pokušavamo kroz realizaciju Jufrex projekta gdje zajedno radimo radionice sa tužiteljima, sudijama, advokatima, predstavnicimam policije, predstavnicima istražnih isntitucija, rještiti te probleme me utim postoje ograni enja kroz interne pravilnike Tužiteljstva Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, odluke Visokog sudskog i

tužila kog vijeća i dok se to sve ne promjeni ne može biti moguće osigurati neometan pristup informacijama u posjedu pravosudnih institucija, koje su od zanačljive važnosti za javnost. Dakle, ja govorim o onim informacijama koje se mogu objavljevati koje ne mogu narušiti ni integritet tužilačkih odluka, ni sudskih odluka, ne može zadirati u privatnost osoba koje su osumnjene i tako dalje. Postoje položaji poštivanja postojećeg zakonodavstva u Bosni i Hercegovini. Drugi problem, je jedna vrsta inspekcije koja može da prati određene sudske postupke i daje ekskluzivno pravo Balkanskoj istraživačkoj mreži koja može da prati sva suđenja, naročito suđenja za ratne zločine i onda na osnovu njihovih izvještaja drugi mediji mogu da dobiju informacije i na osnovu izjava advokata i sa jedne i sa druge strane nakon okončanja saslušanja i ročišta u Sudu Bosne i Hercegovine. Što je također jedna vrsta diskriminacije ostalih medija i Tužiteljstvo Bosne u Hercegovine ima praksu da snimi deset minuta i da pošalje medijima, i da snimi izjavu glasnogovornika Tužiteljstva. Što je sa pozicije elektronskih medija tehnički nekvalitetno i nedovoljno da bi mediji, odnosno novinari mogli sačiniti profesionalne, sveobuhvatne i poštene izvještaje o onome što se događa u pravosudnim institucijama. To su pitanja koja su vrlo često postavljana BH novinarima, čak smo mi tražili od Tužiteljstva Bosne i Hercegovine da se stavljaju ponovo optužnice na veb stranicu, da se anonimiziraju samo oni podaci koji se smatraju ličnim podacima, a ne imena optuženih u optužnicama jer na osnovu anonimizirane optužnice nije moguće razlučiti o kojem se slučaju radi, šta se događati i tako dalje i tako dalje.

Druga stvar koja je, zapravo sada je to veštačenje, koja je problematična iz pozicije BH novinara jeste privođenje novinara mimo odredbi Zakona o krivičnom postupku i traženje od novinara da otkriju svoje izvore informacija. Vjerujem da je kolega Siniša govorio nešto o tome, ja ne mogu detaljisati ali sam napravila, jedan papir, dokument sa pregledom saopćenja u kojima su BH novinari reagirali na te slučajeve kada se traži otkrivanje izvora informacija od novinara što nije u skladu sa ni sa Zakonom o krivičnom postupku niti sa međunarodnim dokumentima o zaštiti izvora informacija kao legitimnog prava novinara u svakodnevnim novinarskim zadacima, u obavljanju svakodnevnih novinarskih zadataka, ali posebno pravo novinara u okviru istraživačkih prijava. O tome postoji preporuka Vijeća Evrope o zaštiti novinara koji se bave istraživačkim novinarstvom i posebno u toj preporuci se govori o potrebi dozvoljavanja novinarima da koriste neimenovane izvore, a u Zakon o krivičnom postupku, koliko se ja u to razumijem, kaže se da novinar treba otkriti svoj izvor informacija u slučaju kada se radi o otkrivanju počinilca ubistva, da je to jedan od izuzetaka kada bi novinari trebali da saraduju sa tužiteljstvom i da otkriju svoje izvore

informacija. Ja li no mislim da ne postoje loše namjere kod ve ine predstavnika pravosudne zajednice ve prostim situacijama prevagne nepoznavanje medijskih sloboda, prava novinara, evropskih standarda o zaštiti lana 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i da se uvijek poseže za ograni enjima slobode izražavanja, a ne da se po difoltu prizna pravo na slobodu izražavanja, a ograni avanje samo u izuzetnim situacijama i kada je test javnog interesa. I posljednji problem koji sam navela ovdje u ovom dokumentu jeste reakcije predstavnika pravosu a na novinarske tekstove. Meni je jako žao da ljudi koji dolaze iz pravosu a i koji poznaju naš zakonski sistem, koj poznaju i medijske zakone i Zakono o zaštiti od klevete ne posežu za tim, za korištenjem tog zakona kao privatne osobe ve esto koriste svoju poziciju u tim pravosudnim institucijama koja je pozicija mo i, htjeli mi to priznati ili ne, da bi na neki na in vršili javni pritisak na novinare, nedozvoljeno uplitanje u uredni ke politike, a ne koriste mehanizme kao što je pisanje demantija, žalba Regulatornoj agenciji za komunikacije ili Vije u za štampu odnosno podizanje tužbe za klevetu. Mislim da su to pitanja o kojima bi trebalo razgovarati, i sa druge strane trebalo bi inzistirati na tome da se poštuje sloboda izražavanja kao zašti ena vrijednost u Ustavu Bosne i Hercegovine koji je, u sastavu Ustava je i Evropska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Mogla bih govoriti i o nekim drugim pitanjima, ali ne želim više oduzimati vaše vrije, želim više da vi meni postavite pitanja pa da odgovaram na njih. Mislim da je u prethodnih nekoliko godina bilo važno i to što su predstavnici pravosu a priznali svoje greške. Glavna tužiteljica Gordana Tadi je u jendom medijskom istupu rekla da pravosu e nije postupilo ispravno kada su privodili novinare i od njih tražili da otkriju svoje izvore informacija, ali prosto u tim nekim osjetljivim slu ajevima posebno slu ajevima razotriranja kriminala i korupcije prevagnu neki pojedina ni interesi, a ne zakonske odredbe.

DAMIR ARNAUT

Hval gospo o Rudi , prije svega na dolasku i saradnji sa Komisijom i na ovim izuzetno korisnim informacijama. Mogu li vas pitati, ako sam vas dobro shatio rekli ste da u ve ini slu ajeva nema loše namjere kod nosioca pravosudnih funkcija, da se više radi o nepoznavanju Evropske prakse i tako dalje, me utim, kratko nakon toga rekli ste svi znamo da nosioci pravosudnih funkcija koriste tu svoju mo i kod tužbe za klevetu. Može li se ipak govoriti, ako ne ipako lošoj namjeri o namjeri da sebe zaštite od onoga što novinari istražuju i možda još važnije pronalaze. Da li ima takvih

situacija? Dakle da odbacimo nešto što se može nazvati subjektivno, loša namjera, ali u svakom slučaju toga što ste rekli može li se tu vidjeti da kažem neeti na namjera.

BORKA RUDI

Pa mislim da jeste to u pozadini da se li no zaštitite u situacijama kada se novinari približe istraživanju njihovih postupaka. Ja moram re i evo podsjetit u na događaj koji nema veze sa onim što sada govorimo ali je jako važan, koliko su predstavnici pravosudnih institucija odbijali da prikažu svoje imenovinske kartone. Dakle u nekim zemljama zapadne demokratije sasvim je normalno da imate na veb sajtu, recimo kod nas bi to bilo Viskoko sudsko i tužila ko vije e ili veb sajt Tužiteljstva Bosne i Hercegovine ili Suda Bosne i Hercegovine da vi možete vidjeti šta su imali nositelji naro čito visokih funkcija u pravosudnoj zajednici prije stupanja na tu funkciju i šta imaju, u toku funkcije šta su stekli, na kraju. Dakle, oni su odbijali sve vrijeme da se zna kakva je njihova imovina, što je jedna od indikatora da li vi želite nešto da sakrijete, a to je praksa zapadnog svijeta, zapadnih demokratija, transparentnosti kompletnih duštava. Ne vidim, misli zašto biste skrivali to ako hoćemo svi da budemo jednako transparentni, jednako moralni, jednako etični. Druga stvar je što, mi smo radili evo nedavno popis tužbi za klevetu protiv novinara. Vi imate od osnovnih sudova do članova Viskog sudskog i tužila kog vijeća nositelje pravosudnih funkcija koji podnose tužbe za klevetu, i to su uglavnom slučajevi kojima se govori i nekim potencijalno koruptivnim, kriminalnim radnjama gdje su neke osobe koje su iz novinarskih izvora povezani sa određenim politikama i nositeljima pravosudnih funkcija. Dakle, iz tog ja mogu da zaključim da imamo pravosuđe u osobe koje ne mogu podnijeti legitimnu novinarsku kritiku kao javne osobe, nisu spremne da budu otvorene prema javnosti i s druge strane koriste te svoje pravosudne funkcije da podnose tužbe za klevetu. I kad sam ja pravila tu listu tužbi za klevetu bila sam iznenađena da su to recimo glavni tužitelji u kantonalnim tužiteljstvima da su to članovi Visokog sudskog i tužila kog vijeća i tako dalje. Dakle, osobe koje mogu kroz javni dijalog, kroz svoje javne nastupe negirati sve ono što su o njima pisali mediji, a oni to ne koriste. Koriste, dakle, tužbu kao jedno od sredstava. Vrlo rijetko podnose žalbe Regulatornoj agenciji za komunikacije što je jedan od načina da svi naučimo i novinari, a i predstavnici pravosudne zajednice da budemo odgovorni u onome što radimo i da prihvatimo da nas kritikuju u onome i što radimo. Mislim da je, da je, nekako otvorio se jedan neuobičajan proces, ili kako bi rekla moda poizanja optužbi protiv novinara od strane predstavnika pravosuđa

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, još samo jedno vrlo konkretno pitanje snimanja. Pitaoh sam to svakog tužioca i maltene i nosioca pravosudne funkcije koji se pojavio pred ovom Komisijom, pa i gospodina Vukeli a. Jasna je praksa Evropskog suda za ljudska prava da postoji javni interes, da sanimanje krivi nih i koruptivnih djela i tako dalje ne može podlijezati krivi nim sankcijama, me utim mi u zadnje pogotovo vrijeme ujemoh i prijetnje ak otvorene najviših nositelja pravosudnih funkcija, ovaj, novinarima pogotovo ali i privatnim osobama da se izlažu krivi nom gonjenju ako se snime ak i na javnom mjestu, nek dvije osobe, razgovor njihov. Pored te jasne evropske prakse suda, da li samtrate da bi se zaštitili novinari, što e biti jedna od zadataka ove Komisije da pripremi evenuralna zakonska rješenja, da li smatrate da je uputno ugraditi u ta zakonska rješenja eksplicitno odredbe koje onemogu avanje krivi no gonjenje osoba koje objave inforamcije od javnog interesa, a pogotovo to ne mogu na janvim mjestima?

BORKA RUDI

Pa znate šta, mi koliko ja pratim u BH novinarima i kroz liniju za pomo novinarima mi smo imali sam jedan slu aj krivi nog gonjenja novinara, to su novinari Federalne televizije, Vitomir Popovi je podnio protiv njih tužbu zbog tajnog snimanja i mi namamo puno takvih slu ajeva. Mi imamo prijetnji.

DAMIR ARNAUT

Ali prijetnje, u atuto cenzuru, ne možemo to osporiti da prijetnje ipak kad dolaze sa tako visokog mjesta u pravosu u one ipak mogu natjerati na autocenzuru, a to nije dobro za društvo, nije dobro za javni inters. Mislim da se možemo tu složiti, jel?

BORKA RUDI

Bilo bi dobro promjenit u krivi nim zakonima recimo Vlada Republike Srpske, Narodna skuština Republike Srpske je unijela u Krivi ni zakon krivi no djelo ako neko poti e na cenzuru ili prisiljava novinara na cenzuru. U njihovim izmjenama koje su bile 2016. godine u Krivi nom zakoniku Republike Srpske nalazi se to krivi no djelo. Možda bi više trebalo raditi na

usaglašavanju krivi nog zakonodavstava na entitetskim i državnom nivou uklju uju i i Br ko Distrikt da se usaglase da imamo recimo krivi no djelo cenzure i poticanja na autocenzuru. Dakle, to je nešto što bi bio veliki dobrinos razumijevanju slobode izražavaja i smanjivanju možda tavke vrste prijetnji prema novinarima. Mislim da bi to bilo vrlo korisno i ja li mo smatram da je u Krivi nom zakoniku Republike Srpske to jako dobro definirano. E sad postoji i sa jedne i sa druge strane odgovornost novinara što mi to koristimo. Mi nemamo kao novinari kapacitete da za svaki takav slu aj podužemo prijavu osobe koja je prijetila novinaru i kao posljedica te prijetnje nastupila je autocenzura ili samo cenzura. Možda bi kapacitete u tom slislu trebalo ja ati ali ako bi bilom precizno u kriv nim zakonima na ova tri nivoa mislim da bi bilo lakše voditi te sudske postpke.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, otvaram raspravu, dakle za lanove Komisije ko se javlja za eventualne... gospodin Mekti , zamjenik predjedavaju eg izvolite

DRAGAN MEKTI

Hvala, hvala vam što ste se odazvali, što ste došli ovdje. Nama je jako zna i kako je to stanje u oblasti istraživa kog novinarstva, isklju ovo usmjereno na ono sve što se dešava u pravosu u a posebno na ono kad novinaru ukazuju injenicama, argumentima na organizovani kriminal, korupciju i bilo koje druge anomalije inkrimisane u ovom društvu. Mi smo malo prije govorili nešto da bi bilo jako dobro jedno posebno poglavlje u našem izvještaju posvetimo, ne u da kažem novinarima i tom istaživa kom novinarstvu i problemima sa kojima se susre u novinari u obavljanj tih svojih poslova. Ali u samom tom poglavlju mislim da bi bilo jako dobro ne samo konstatovati stanje u toj oblasti ve predložiti konkretne zaklju ke pa izme u ostalog, va ste vi to rekli, tu, tu situaciju nekih propisa na svim nivoima vlasti i tako dalje, a o tome je govorio baš vaš kolega Siniša Vukeli , sloboda pristupa informacijama koliko sam ja razumio shvatio da je to jedna poseban problem da vas to u velikoj, zna ajnoj mjeri onemogu ava da budete efikasni, da budete blagovremeni, ta ni i tako dalje. Ako se ne varam, ini mi se da je Siniša Rekao da imam zahtjeva koji su upu eni prije dvije godine pa poslije urgencije da nikakav epilog niste, nije dobilo sve to. ini mi se da bi rješenje možda bilo u promjeni nekih odredbi u Zakonu o slobodi pristupa inforamcijama, a ja mislim da bi tu, pretpostavljam, jeste li vi saglasni da je sankcija tu rješenje ili

ne znam ni ja da sankcije instituciji, pravnom licu i odgovornom licu u toj instituciji, e to me interesuje šta mislite samo, ako bi se moglo to stanje promjenit.

BORAKA RUDI

Postoji nekoliko na ina, jedan je da na nivou države mi imamo Zakon o slobodi pristupa informacijama koji predvi a sankcije me utim te sankcije se ne primjenjuju zato što je sma upravni postupak komliciran za same novinare. Dakle, vi se kada pošaljete zahtjev o pristup informacijama ako ne dobijete žalite instituciji pa onda institucija razmatra ho e li ili ne e udovoljiti vašem zahtevu. Vrlo esto taj proces traje po dva – tri mjeseca i duže na formalnim stvarima kako ste kocipirali vaš zahtjev, gdje se nalazi ta inforamacija. Vrlo eto imate odgovore iz institucija da vi morate re i gdje se nalazi ta informacija iako Zakon o slobodi informacija to ne predvi a. Vi tražite informacije od institucija i ovlaštene službenik moraju na i tu informaciju koju vi tražite u zakonom predvi enom roku. Dakle, postoji ta opstrukcija samog postupka žalbenog na negativne odluke pravosudnih institucija i postoji sporost u radu institucije Ombudsmena za ljudska prava. Dakle, druga instanca, nakon što kod insitucije ne dobijete su Ombudsmeni i nakon toga idete u pravi upravni postupakm, a nakon toga podnosite tužbu, ako sve te instance ne pro ete i ne dobijete informaciju odna možete pokrenuti sudski postupak kažnavanja osoba. Kazne su dosta niske.

DRAGAN MEKTI

Kome vi podnostite te zahtjeve za...?

BORKA RUDI

Institucija Ombudsmena je najsiguniji instrument da dobijete,

DRAGN MEKTI

Sankcije (isklju ne mikrofon)

BORKA RUDI

Poslije idete na upravni postupak i na kažvanje institucije i odgovornog. Jako komplikovano i dugotrajno. Znae nekada institucija Ombudsmena po šest mjeseci rješava vašu žalbu tako da to nije efikasan sistem. Dakle, napravljeno je Zakon, njegova primjena nije efikasna na nivou.

DRAGAN MEKTI

Izvinite što polemišem sa vama ovako, ali bili bilo rješenje, ne znam da se to definiše kao prekršaj i da direktno ide na sud kao prekršaj?

BORKA RUDI

Vi idete na kraju na Sud Bosne i Hercegovine, možete kod njega pokrenuti postupak. Centar za istraživa ko novinarstvo je dobio 12 presuda, Suda Bosne i Hercegovine u njihovu korist i natjerao institucije da daju informacija. Dakle, postoji mehanizam koji ne odgovara novinarima u našim medijima. Centar za istraživa ko novinarstvo ima takvu mogućnost da dvije godine radi na jednoj, dnevni novinari ne mogu, ne mogu čak ni oni koji obično prave magazinsku emisiju, politiku, gdje žele istražiti neku temu, ne mogu. Dakle, rješenje je da se pojednostavi žalbeni postupak na nivou države, s obzirom da postoje sankcije za ovlaštenu instituciju i organizaciju koje ne daju informacije da se kaznene odredbe inkorporiraju i u zakone na entitetskom nivou. Mi nemamo nove sankcije u Federaciji i Republici Srpskoj, to isto tako traži harmonizaciju na državnom nivou, na entitetskim nivoima u Brčko Distriktu i druga stvar je da se skрати taj put da vi ne morati prolaziti sve instance, da možete da odete na sud ali u međuvremenu voditi i neke druge postupke, jer zakon o pristupu informacijama, nije donesen za novinare već za građane ali u njegovoj primjeni javne institucije su zloupotrijebile taj zakon da bi otežale medijima. Jer potpuno je logično da institucije svakodnevno mogu davati informacije novinarima, pogotovo ako je to od javnog značaja. I sam Zakon o slobodini pristupa informacijama kaže ako provedete test javnog interesa svaka informacija se može dati novinaru, s tim da se zaštite lične podaci, da nema matičnog broja, da nema adrese stanovanja i tako dalje. Tako da zapravo kada gledate Zakon, on nije loša primjena jeste loša zato što sami podzakonski akti i procedure su dugotrajne i nisu jasne. Znae kada vi nemate jasan put žalbenog postupka, sad je popularno govoriti put pacijenta pa i u tom kontekstu kako možete vi da se žalite i kojom to brzinom ide ond zaista imate problem uprístupu informacijama.

DAMIR ARANAUT

I da li bi pomoglo, izvinjavam se, da li bi pomoglo kad bi se u zakon ugradilo odredbe koje institucijama nalažu da proaktivno djeluju. Kotisti u zaista primjer ove Komisije, ja ne mogu zamisliti primjer gdje bi novinari imali potrebu da bilo šta traže od ove Komisije jer smo mi na prvoj sjednici ili drugoj usvojili zaključak da sve, svi dokumenti koje ova Komisija pribavi objavljuju se na veb stranici Komisije, i evo sa izuzetkom ovoga gdje imamo li ne podatke. Dakle da se u zakon ugradi obaveza institucija da proaktivno postavljaju stvari na veb stanicu, na kraju krajeva ovo je 21 vijek. I drugo pitanje imali smo i od profesora Šar evi a ovaj komentar o neefikasnosti institucija ombudsmena, to se ticalo ovaj pitanja, kad je pravosuđe ve ovakvo kakvo je, mogu li građani potražiti tamo utjehu, međutim manje više rekao je isto što ste vi rekli, tako da se i tu stvara jedna loša slika o toj instituciji, ovaj, zbog čega to toliko kašnjenje?

BORKA RUDI

Ovaj, pa znate šta oni nemaju taj odjel za medije u instituciji ombudsmena i ne bave se medijskim slobodama na in kako je to bilo ranije kada smo imali federalnog ombudsmena za medije u instituciji federalnih ombudsmena, u 2012. godini nema više ombudsmena za medije i mi od 2012. godine kao BH novinari vodimo inicijativu da se otvori da li jedna referat u okviru institucija ombudsmena ili poseban ombudsmen za medije ili ombudsmen kao branitelj građana, što ima u nekim susjednim državama. Oni nisu bili raspoloženi za to iz dva razloga, iz razloga jedan je bilo njihovo obrazloženje da nemaju dovoljno sredstava i da sam Zakon o instituciji ombudsmena ne dozvoljava takvu mogućnost da bi se morao promijeniti zakon. Prije tri godine bila je inicijativa za izmjenu Zakona o ombudsmenima Bosne i Hercegovine i mi smo tad podnijeli jedan zahtjev i amandman njima da se, sa jednom grupom nevladinih organizacija, da se uvede i odjel za medije u instituciji ombudsmena jer smatramo da je to jako važno. Međutim, nismo još uvijek dobili pozitivan odgovor, još uvijek nemamo pozitivnog odgovora. Samtram da je to oblast u kojoj bi oni kao institucija koja bi trebala da djeluje nezavisno morali raditi više protiv političkih interesa koji se prelamaju i kroz odluke institucije ombudsmena, to govorim vrlo utemeljeno na osnovu nekih naših žalbi instituciji ombudsmena kada su povrijeđena prava novinara i kada smo ovaj čekali na njihove odluke više od godinu dana. U jednom hitnom slučaju šest mjeseci, a jednom slučaju diskriminacije u okviru konkursnih procedura za Vijeće Regulatorne agencije za komunikacije

gdje je prekršen Zakon o ravnopravnosti spolova, nisu uopšte donijeli rješenje koje je bilo u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

DAMIR ARNAUT

Nisam vas dobro shvatio da mislite da postoje politički pritisci na instituciji ombudsmena odnosno što je još bitnije da oni, ta institucija podliježe takvim pritiscima?

BORKA RUDI

Pa znate šta ja vam govorim iz iskustva naših prijava.

DAMIR ARNAUT

Na to i mislim, vašu ličnu.

BORKA RUDI

Ovaj, reću vam konkretno slučaj novinarku Dušku Jurišić kada je bila smijenjena sa uredničke pozicije u Federalnoj televiziji, nismo imali jedinstveno mišljenje institucije ombudsmena imali smo samo ličnu stav jedne ombudsmenke, ostalih dvoje se nisu složili sa tim izvještajem i nisu smatrali da je prekršena njena prava kao urednice i da je bilo diskriminacije. Ovaj slučaj Marije Milić koja je bila kandidat za vijeće RAK-a, jednina žena koja je konkurisala, koja nije prošla i kad smo se žalili tražili smo i mišljenje ombudsmena jer u žalbenom postupku je to mišljenje jako važno i insistiralo smo jedno pet-šest godina da dobijemo mišljenje ombudsmena o pravima novinara i slobodi izražavanja, slobodi medija u Bosni i Hercegovini i u koliko, 20 godina njihovog postojanja dobili smo samo jedan tematski izvještaj o medijskim slobodama.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, gospodin Begić, izvolite.

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući, pozdravljam našu današnju svjedokinju, hvala vam na vašem vremenu i izlaganju. Da kako postoje politički uticaji na sve institucije na državnom nivou pa tako i na instituciju ombudsmena za ljudska prava. Taj uticaj se na prvom mjestu ogleda u tome što

nadležne državne institucije ne žele ve godinama da osiguraju sredstva za popunjavanje upražnjenih i sistematizovanih mjesta u tim institucijama. To je dakla prva linija udara. To vam je ona priča i ne raste državni budžet, i onda se u javnosti stvara predstava da dolazi do nekog uhljebljivanja, to je sad termin, u državnim institucijama, a u stvari pokazalo se, ja sam uputio niz zastupničkih pitanja na sve adrese, svih državnih agencija, institucija pa i službi Parlamentarne skupštine da zapravo Vijeće ministara, Parlamentarna skupština odnosno vladajuće političke elite ne žele da obezbijede sredstva u budžetu da se popune radna mjesta koja su predviđena aktima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Iako postoje indicije da se za ta upražnjena mjesta sada upravo izdvaja novac da se u Banja Luci kupi jedan litav sprat zgrade što košta milijone kako bi tu radili ljudi koji nemaju i to ujutro da pitam Predsjedavajućeg Vijeća Ministara, gospodina Zorana Tegeltiju. Dakle, prava linija političkog udara na sve državne institucije uključujući i instituciju obdusmena za ljudska prava koji imaju brojna nepopunjena radna mjesta koja nisu aktima o sistematizaciji predviđena radi uhljebljivanja veći radi funkcionisanja tih institucija, radi rješavanja izmeđusobnih i ostalog ovih problema. Ja naravno ni u kom slučaju ne želim da relativizirate vaša iskustva koja imate sa tom institucijom, to je svakako stvar oko koje se treba vrlo ozbiljno pozabaviti, pogotovo u slučajevima koje ste vi naveli, i tu se u potpunosti sa vama slažem ali sam samo htio skrenuti pažnju da niko ne govori, ustvari malo se govori o prebukiranju institucija na nivou entiteta, na nivou kantona gdje se prave mini države, a da državni nivo zapravo ima veliki problem sa ljudskim kapacitetima, veliki problem. Pogledajte samo da budžet Kantona Sarajevo ja misli da je veći od državnog budžeta ili je tu negdje a toliko obaveze ova država treba da ispuni i prema novinarima i prema građanima i prema svemu. Dakle, sa tog nivoa populizma trebamo sići i na nivo realnih činjenica i vidjeti šta je to što zapravo u prvom redu onemogućava izmeđusobno i efikasno funkcionisanje institucije obdusmena. Ja naravno podržavam vaš rad u potpunosti u potpunosti razumijem vaše probleme, kao što rekoh malo prije vi radite veoma hrabar posao i barem ja sam ovdje svjestan sa kakvim problemima se susrećete i sa kakvim institucionalnim zamkama i proceduralnim zamkama i kada želite da ostvarite svoja prava, a onda se još susrećete sa institucijama koje nisu kapacitirane u smislu ljudskih resursa da zaštite vašu struku i vaša prava kao pojedinca koji želite raditi svoj posao. Hvala vam.

BORKA RUDI

Hvala i vama, samo jedno objašnjenje. Institucija ombudsmena ima 57 uposlenih dakle ja mislim da oni imaju ljude koji mogu da rade taj posao, mislim da imaju problem u i u sukob, brantit novinare protiv politike je opasan posao, vi to znate. Tako da više treba jedna vrsta legitimnog pritiska na instituciju ombudsmena da se bavi pitanjem slobode izraavanja i zaštitom novinara. Sad u vam re i još dva primjera dva su pozitivna, a jedan negativan. Mi smo se žalili instituciji ombudsmena oko ovih pres konferencija bez novinara sada kada je bila proglašena pandemija u Bosni i Hercegovini, posebni uvjeti u vezi sa održavanjem pres konferencija i tako dalje, i dva sluajaja oni su donijeli odluke i naredbe kriznim štabovima o pristupima informacija u Hercegovina ko – neretvanskom kantonu i kod Federalnog kriznog štaba, ali recimo kada smo tražili od njih da se uklju e u neke druge sluajajeve, nisu se uklju ili, a dali su mišljenje o otkazu radnicima u Oslobo enju na osnovu novinskih natpisa. Dakle, meni je to vrlo indikativno, dakle, da na osnovu, dakle, ja sam im pisala mogu vam proslijediti prepisku, reagovala sam na to da je vrlo pozitivno da se institucije ombudsmena uklju uju u kršenje radnih prava medijskih radnika, ali da to ne smije biti selektivno jer u to vrijeme i drugi radnici su izgubilo posao. Ne branim uop e Oslobo enje, mi smo reagovali protiv na ina na koji su radnici Oslobo enja dobili otkaz, me u njima je bilo najviše novinarki u zreloj životnoj dobi, koje ne mogu više na i posao nigdje, ali se isto tako nije ragovalo na otpuštanje radnika u FENA-i, nije se ragovalo na otpuštanje radika u drugim medijima. Tako da mislim da taj jedan selektivan pristup ne bi trbao da bude na in rada institucije ombudsmena.

DAMIR ARNAUT

Izvolite gospodine Begi u, svakako.

ZLATAN BEGI

Apsolutno se sa vam slažem sa vašim navodima, me utim, tako er ostajem pri ovoj tvrdnji da ovu instituciju treba dokapacitirati i da je treba redefinisati i u smislu na ina rada jer sad ako ja vama kažem da recimo na podru ju Tuzlanskog kantona prije tri godine, za taj period postoji evidencija 46 bolesne djece u uzrastu od 6 do 14 godina je izvedeno iz sistema obavezne zdravstvene zaštiti, da imate 100-njak žena u drugom stanju bez obavezne zdravstvene zaštite, da imate stotine hiljada radnika ija su prava povrije ena na unutar ste ajnih postupaka, što je posebna pri a i poseban

segmente narušavanja ljudskih prava i dostojanstva prije svega, 57 ljudi je ništa, jer u tih 57 ljudi ja koliko znam ulazi i tehni ko osoblje i tako dalje. Dakle, institucije od kojih o ekujemo nešto trebamo dokapacitirati, ne zato da bi neko gore zara ivaio neku platu nego upravo zato da bi se izašlo u susret gra anima u pogledu opravdane borbe za njihova ljudska prava. Dakle, imamo kršenje ljudskih prava u svim mogu im segmentima i u tom kontekstu treba posmatrati i anatomiju i fizionomiju i funkcionisanje sistema organa državne vlasti, a ja se plašim da mi ve godinama ne pratimo ni budžetom, ni strategijom, pa smo u takvom stanju u Bosni i Hercegovini.

DAMIR ARNAUT

Gospo a olo i bit u zaista prisiljen ili da okon amo sjednicu ili da nastavimo svjedo enje drugi put. Dakle, ne možemo propustiti po etak ove sjednice Ustavno-pravne komisije. Izvolite gospo o olo, samo kratko molim vas.

ALMA OLO

Hvala lijepo na vašem dolasku. Iz vašeg izlaganja sam stekla dojam da je pravosu e, naš pravosudni sistem prili no zatvoren za medije u smislu davanja infomacija. S obzirom da su tužioc i sudije u Bosni i Hercegovini dužni da primjenjuju Evropsku konvenciju o ljudskim pravima interesuje me vaše mišljenje o tome, da li sudije i tužioc i u Bosni i Hercegovini razumijevaju postojanje balansa izme u dva prava garantirana Evropskom konvencijom u segmentu krivi nog pravosu a, a to su pravo iz lana 10. Konvencije, pravo na slobodu izražavanja i pravno na pravi ni postupak koji garantira presumpciju nevinosti. Da li ste ste stekli dojam da oni to dobro razumiju i druga stvar gospodin Vukeli je govorio da u svom dugogodišnjem iskustvu nikada nije pozvan u tužilaštvo da da svoju izjavu o nekom krivi nom djelu koje je on otkrio i o kojem je pisao. S obzirom da su tužioc i po Zakonu o krivi nom postupku iz 2003. godine ti koji su dužni da otkrivanje po inioca rivi nog djela i samog otkrivanja samog krivi nog djela, šta mislite zbog ega tužioc i to ne rade, zbog ega ne pozivaju istraživa ke novinare, novinare koji se bave istraživa kim novinarstvom da im pomogunu pri otkrivanju krivi nog djela, a ustvari bave se time da traže od novinara koji je njihov izvor informacija, je li bitniji izvor informacija od eventualnog po inioca krivi nog djela i od samog krivi nog djela?

BORKA RUDI

Ja bih htjela samo na primjeru recimo Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu reći i kako novinari stalno dobiju informacije od glasnogovornice i onda kada gledamo to iz te perspektive onda mi nije jasno zašto je problem u nekim drugim tužiteljstvima dobiri informaciju, a isti je zakon ili se može neznatno razlikovati zakoni između entiteta i državnog nivoa. Dakle, smatram da u nekim institucijama postoji namjera skrivanja javnih informacija ili informacija od javnog značaja. Ne znam drugo objašnjenje, imate recimo jednu situaciju sa glavno tužiteljicom koja vrlo rijetko daje izjave za medije. Imate potpuno drugu situaciju kada je bio njen prethodnik tamo. Isti je zakon, mislim da ne treba da zavisi od osoba hoće li institucije davati informacije ili neće davati informacije, to mora biti princip i mora se poštivati zakon. Što se tiče same Konvencije, zadnje tri godine i tužitelji i sudije prolaze tu edukaciju i advokati zajedno sa novinarima i mi smo imali nekoliko zajedničkih seminara vrlo oštih i sa jedne i sa druge strane jer svako je branio svoju poziciju i svoja prava. Mislim da možemo naći neko zajedničko rješenje kroz stvaranje jednog tima obuhvatajući tužitelja i sudija. Duboko vjerujem da to trebaju biti mladi ljudi koji će stvarno tražiti taj balans o kojem ste vi govorili uključujući i ne samo taj nego i balans prava privatnosti, zaštite privatnosti, javnog interesa u kojim situacijama se možemo otkrivati neka pitanja koja su privatna i tako dalje i tako dalje. Mislim da nema dovoljno znanja, ali ima i namjere da se nepostupi u skladu sa postojećim zakonima. Naše krivično zakonodavstvo je izmjenjeno uz nadgledanje međunarodne zajednice. Rekla sam ovu pozitivnu stvar iz krivičnog zakonika Republike Srpske u pogledu cenzure što je vrlo moderno da jedan krivični zakon sadrži i to krivično djelo ali mislim da prosto pojednicni koji dođu na čelo institucija određuju pravila igre odnosno koliko će biti te institucije otvorene za medije i za javnost.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, imamo li još prijavljenih. S obzirom da nema, hvala vam gospođo Rudić na vašem svjedočenju i na odgovaranju na ova pitanja i komentar. Ovo je zasigurno korisno, današnja sjednica, i svjedočenje gospodina Vukelića i svjedočenje gospođe Rudić, i ja sam već ranije rekao, ne znam jeste li već bili tu. Izuzetno podržavam ovo što je kolega Mektić rekao da citavo jedno poglavlje našeg izvještaja koji ćemo pripremiti treba biti posvećeno upravo novinarima i poteškoćama sa kojima se susreću uzimajući u obzir dvije činjenice, a jedna je dakle zaista svi pokazatelji ukazuju na to da novinari otkrivaju više koruptivnih krivičnih djela nego istražni organi u cijeloj Bosni i

Hercegovini, a dva da upravo zbog toga što to rade trpe, trpe prijetnjen, trpe sankcije, trepe takav jedna odnos od strane nadležnih organa. Zahvaljujem vam se na dolasku i na sradnji sa Komisijom.

Zaključujemo u nastavku dnevnog reda i prelazimo na četvrti tačku dnevnog reda, to su tekuća pitanja.

Ad.4.

DAMIR ARNAUT

Ja sam na prošloj sjednici najvio, s obzirom da se polako približavamo iscrpljivanju liste svjedoka koje smo odlučili da pozovemo, da u predložiti određena imena, tad sam ih pročitao, zamolio vas da razmislite, ukoliko ima kakvih primjedbi, a evo sad u onda staviti na glasanje. Dakle, da Komisija pozove i svjedoke, gospodin Damjan Kaurinović predsjednik apelacionog suda Brčko Distrikta, gospodin Dragomir Vukoje, sudija Suda Bosne i Hercegovine član VSTV-a, gospođa Božidarka Dodik sudkinja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, gospodin Nenad Šeleta sudija Suda Bosne i Hercegovine, gospodin Miloš Babić penzionisani sudija Suda Bosne i Hercegovine i gospođa Sanela Golušanić članica VSTV odnosno potpredsjednica VSTV-a. Otvaram raspravu ukoliko ima potrebe. Gospođa Marinković – Lepi izvolite.

MIRJANA MARINKOVIĆ - LEPI

Ja mislim iskreno da je to malo prevelik broj svjedoka i da smo dobar broj ljudi koji dolaze iz pravosudnih institucija, sudova i tužilaštava već u veći broj stvari koje su jednake kao na, znači sve ono što su oni ukazivali. Ja ne znam kada ćemo to sve stati, a misli da se mi trebamo zadržati na jednom državnom nivou i da sad pozivati sudije nižih sudova i to mislim da bismo već iste stvari i ukazivanje na iste mane. Jedino bih možda ovaj da ujedno eventualno još jednu od izjava nekog od članova VSTV-a da vidimo, evo neka razmišljanja. Ali ne mislim da je to preveliki broj i da smo mi već u veći broj stvari od pripadnika pravosudne zajednice, mislim to je moje razmišljanje da je to prevelik broj ljudi, ne znam da li ćemo uti nešto novo ustvari.

DAMIR ARANUT

Hvala gospođi Marinković Lepi, podsjetiti vas da ova Komisija je sama sebi dala zadatak da sva saslušanja okonča do kraja decembra tako da što se tiče vremena bez dileme imamo vremena,

što se ti e samo smo do sada uli jednog lana VSTV-a, ovdje su dva na ovoj listi. A što se ti e primjedbe oko nižih sudova podsje am da VSTV ima nadležnost nad svim cjelokupnim pravosu em u Bosni i Hercegovini tako da ovaj to je što se toga ti e. Ima li još prijavljenih za raspravu.

Nema više prijavljenih za raspravu, stavljam onda na glasanje, dakle listu svjedoka kako sam pro itao uz onu naravno standardnu ta ku 2 da se zadužuje sekretarijat Istražne komisije da stupi u kontakt sa navedenim osobama i utvrdi najoptimalniji datum i termin svjedo enja.

Ko je za? Sekretar, može li samo. etiri za, protiv, suzdržanih 2. Konstatujem da imamo i op u i entitetsku ve inu je li tako. Tako je imamo i op u i entitetsku ve inu tako da je ova odluka, odnosno ovaj zaklju ak usvojen. Nastavljamo, izvolite. Izvolite gospo o Peki .

MIRA PEKI

Pa evo samo da pokušamo ovo pomiriti. Ovo je prvi put da mi glasamo razli ito. Možada da sve ove svjedoke, obzirom na vrijeme, obzirom na izbornu kampanju i na to da mi stvarno dosta radimo. Do sada smo održali 16 sjednica. Ja razumijem gospo u Lepi , ona je i kandidat tako da stvarno smo u, da radimo dosta, ali evo da pokušamo da svjedoke koje budemo saslušavali da saslušavamo dva u jednom terminu. Ve kad do emo, da nam se ne dešava kao što smo do sada, jedan termin, jedan svjedok, a recimo onda to nam je zauzet termin, mi to odradimo, a onda za tri dana imamo novi termin novi svjedok. Da pokuša sekretarijat da vide da mi u jedno terminu saslušamo dva ili tri svjedoka, mislim da emo tako bitie efikasniji.

DAMIR ARNAUT

Naravno to se potpuno podrazumjeva i sekretarijat svakako tako radi i pokušava to, a što se ti e kampanje ja vas podsje am, da je ve na elno Kimisija izme u sebe, izme u lanova da emo minimizirati naše aktivnosti tokom kampanje osim onog razgovora sa ameri kim kongresmenom koji smo ja mislim dogovorili za 18 ili 19., 19-ti oktobar, tako je. A s obzirom da više nema prijavljenih zaklju ujem ovu ta ku dnevnog reda i zaklju kujem šesnestu sjednicu Istražne komisije. Hvala vam.